МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра міжнародної економіки, природних ресурсів та економіки міжнародного туризму

Кваліфікаційна робота

на тему: Управління земельними ресурсами задля збереження економічного потенціалу (на прикладі ТОВ «АГРОКОМПЛЕКС “ЗЕЛЕНА ДОЛИНА”»)

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0514-ерз
Спеціальності 051 «Економіка»
Освітньо-професійної програми: «Економіка
та управління ринком землі»
Савченко К. В.
Керівник: д.е.н., професор Гамова О. В.
Рецензент: к.е.н., доцент Дугієнко Н.О.

Запоріжжя - 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра міжнародної економіки, природних ресурсів та економіки міжнародного туризму
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність: 051 Економіка
Освітня програма Економіка та управління ринком землі

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Завідувач кафедри

_____

«____»_____2025 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА СТУДЕНТУ
Савченко Катерина Володимирівна
(прізвище, ім'я, по-батькові)

1.Тема роботи (проєкту)
Управління земельними ресурсами задля збереження економічного потенціалу

керівник роботи (проєкту) д.е.н., професор Гамова О.В.
затверджена наказом по інституту від «25» березня 2025 р. № 439-с, «25» березня 2025 р. №439-с

2. Строк подання студентом роботи (проєкту) 08.12.2025 р. – 10.12.2025 р.
3. Вихідні дані до роботи (проєкту): Законодавчі та нормативні акти України, матеріали Держстату, публікації у фахових журналах, електронні економічні ресурси, внутрішні дані ТОВ «АГРОКОМПЛЕКС "ЗЕЛЕНА ДОЛИНА"».
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що належить розробити)

- теоретичні основи управління земельними ресурсами;
- аналіз структури та ефективності використання земель підприємства;
- проблеми, ризики та резерви збереження економічного потенціалу;
- пропозиції щодо підвищення ефективності управління землями;
- оцінка економічної ефективності запропонованих заходів.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

- Рисунок 2.1 — Зміна урожайності по роках, ц/га
- Таблиця 1.1 – Класифікація земельних ресурсів
- Таблиця 1.3 – Моделі управління земельними ресурсами згідно ландшафтних типів
- Таблиця 1.4 – Потенціал розвитку агроландшафтів за видами земель
- Таблиця 2.3 – Урожайність, ц/га (2022–2024 рр.)
- Таблиця 2.4 – Основні види техніки підприємства (2022–2024 рр.)
- Таблиця 2.5 – Основні фінансові показники підприємства
- Таблиця 2.10 – Проблеми, ризики та резерви підвищення економічного потенціалу

- Таблиця 2.11 – Узагальнення проблем, ризиків і резервів
- Таблиця 3.1 – Міжнародні практики сталого управління земельними ресурсами

6. Консультанти розділів роботи (проекту)

Розділ	ПІП, посада консультанта	Підпис	Дата
Вступ	Гамова О.В., професор	05.08.2025 р.	05.08.2025 р.
І розділ	Гамова О.В., професор	05.08.2025 р.	05.08.2025 р.
ІІ розділ	Гамова О.В., професор	08.09.2025 р.	08.09.2025 р.
ІІІ розділ	Гамова О.В., професор	03.10.2025 р.	03.10.2025 р.
Висновки	Гамова О.В., професор	03.10.2025 р.	03.10.2025 р.

7. Дата видачі завдання 19.06.2025

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проєкту (роботи)	Термін виконання етапів проєкту (роботи)	Примітка
1	Вибір теми	06.11.2024 р. – 18.12.2024 р.	виконано
2	Складання робочого плану	24.06.2025 р. – 15.07.2025 р.	виконано
3	Підбір літератури та вивчення літературних джерел	22.07.2025 р. – 30.07.2025 р.	виконано
4	Складання плану	01.08.2025 р. – 04.08.2025 р.	виконано
5	Виконання вступу	05.08.2025 р. – 08.09.2025 р.	виконано
6	Виконання розділу 1	05.08.2025 р. – 08.09.2025 р.	виконано
7	Виконання розділу 2	09.09.2025 р. – 03.10.2025 р.	виконано
8	Виконання розділу 3	04.10.2025 р. – 27.10.2025 р.	виконано
9	Формулювання загальних висновків	28.10.2025 р. – 10.11.2025 р.	виконано
10	Подання роботи на кафедру на передзахист	11.11.2025 р.	виконано
11	Попередній захист роботи на кафедрі	12.11.2024 р. – 22.11.2025 р.	виконано
12	Оформлення роботи та проходження нормоконтролю	23.11.2025 р. – 30.11.2025 р.	виконано
13	Одержання відгуку та рецензії	01.12.2025 р. – 07.12.2025 р.	виконано
14	Подання остаточного варіанту роботи на кафедру	08.12.2025 р. – 10.12.2025 р.	виконано

Студент – дипломник _____ К.В. Савченко
(підпис)

Керівник проєкту _____ О.В. Гамова
(підпис)

Нормоконтроль пройдено
Нормоконтролер _____ О.В. Гамова
(підпис)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 94 с., 3 рис., 18 табл., 4 додатки, 40 джерел.

Об’єкт дослідження – земельні ресурси та механізми їх управління для збереження економічного потенціалу.

Предмет дослідження – теоретичні та практичні аспекти управління земельними ресурсами для збереження економічного потенціалу підприємств.

Мета роботи – дослідження сучасних підходів до управління земельними ресурсами та визначення ефективних заходів для збереження економічного потенціалу на прикладі ТОВ «Агрокомплекс “Зелена Долина”».

Методи дослідження – статистичний та аналітичний аналіз, графічний метод, факторний аналіз, діалектичний та абстрактно-логічний методи, порівняльний аналіз.

У першому розділі досліджено сутність та економічну роль земельних ресурсів, класифікацію та принципи раціонального використання. Розглянуто інструменти та моделі управління землями за світовим та вітчизняним досвідом. У другому розділі проаналізовано систему управління земельними ресурсами на прикладі ТОВ «Агрокомплекс “Зелена Долина”», оцінено ефективність їх використання та вплив на економічні результати, виділено основні проблеми та резерви підвищення економічного потенціалу. У третьому розділі розглянуто європейський досвід сталого управління земельними ресурсами та запропоновано заходи підвищення ефективності управління землями та збереження економічного потенціалу підприємства.

Ключові слова: земельні ресурси, управління, економічний потенціал, ефективність, ризики, резерви, сталий розвиток, світовий досвід, агропідприємство.

SUMMARY

Qualification work: 94 pages, 3 figures, 18 tables, 4 appendix, 40 sources.

Object of study – land resources and mechanisms of their management to preserve economic potential.

Subject of study – theoretical and practical aspects of land resources management aimed at maintaining the economic potential of enterprises.

Purpose of the work – to study modern approaches to land resources management and determine effective measures to preserve the economic potential of the enterprise using the example of LLC «Agrocomplex “Zelena Dolyna”».

Research methods – statistical and analytical analysis, graphical method, factor analysis, dialectical and abstract-logical methods, comparative analysis.

The first chapter examines the essence, classification, and economic role of land resources, as well as tools and models of land management based on domestic and international experience. The second chapter analyzes the management system of land resources at LLC «Agrocomplex “Zelena Dolyna”», evaluates their efficiency, and identifies problems and reserves to enhance economic potential. The third chapter reviews European experience in sustainable land management and proposes measures to improve efficiency and preserve the enterprise’s economic potential.

Keywords: land resources, management, economic potential, efficiency, risks, reserves, sustainable development, international experience, agroenterprise.

ЗМІСТ

ВСТУП 8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ЗАДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ... 10
1.1. Сутність, класифікація та економічна роль земельних ресурсів 10
1.2. Теоретичні підходи до управління земельними ресурсами у контексті збереження економічного потенціалу 16
1.3. Інструменти та моделі раціонального управління земельними ресурсами: світовий і вітчизняний досвід 20
Висновки до розділу 1 27
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ТА ЇХ ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «АГРОКОМПЛЕКС “ЗЕЛЕНА ДОЛИНА”») 28
2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства та оцінка структури земельного фонду 28
2.2. Аналіз ефективності використання земельних ресурсів та їхнього впливу на економічні результати діяльності 36
2.3. Проблеми, ризики та резерви збереження економічного потенціалу підприємства через управління земельними ресурсами 43
Висновки до розділу 2 50
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ З МЕТОЮ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ 52
3.1 Європейський та світовий досвід забезпечення сталого використання земельних ресурсів 52
3.2 Пропозиції щодо підвищення ефективності управління земельними ресурсами та збереження економічного потенціалу підприємства 56
3.3 Оцінка економічної ефективності запропонованих заходів 60
Висновки до розділу 3 63

ВИСНОВКИ 67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 71
ДОДАТКИ 76
Додаток А. Статут ТОВ «АГРОКОМПЛЕКС “ЗЕЛЕНА ДОЛИНА”» 77
Додаток Б. Структура власності ТОВ «АГРОКОМПЛЕКС “ЗЕЛЕНА ДОЛИНА”» 80
Додаток В. Фінансова звітність 2024 року ТОВ «АГРОКОМПЛЕКС “ЗЕЛЕНА ДОЛИНА”» 81
Додаток Г. Фінансова звітність 2023 року ТОВ «АГРОКОМПЛЕКС “ЗЕЛЕНА ДОЛИНА”» 88

ВСТУП

Актуальність. Земельні ресурси є стратегічним фактором розвитку національної економіки, оскільки вони формують основу сільськогосподарського виробництва, забезпечують економічний потенціал підприємств та регіонів і створюють передумови для конкурентоспроможності країни на міжнародному рівні. Ефективне управління земельними ресурсами забезпечує раціональне природокористування, стабільність економічного розвитку та збереження довгострокового потенціалу господарських суб'єктів.

В умовах сучасних трансформацій економіки та децентралізації особливо важливим стає формування системи управління землями, яка поєднує інтереси держави, підприємств та місцевих громад. Використання світового досвіду у сфері земельного менеджменту дозволяє створювати механізми ефективного землекористування, зменшувати ризики виснаження ресурсів та забезпечувати стале збереження економічного потенціалу підприємств.

Проблематика управління земельними ресурсами та їх вплив на економічний потенціал досліджувалась українськими науковцями, зокрема: В. Данкевичем, С. Сергієнком, О. Дребот, М. Височанською, А. Мартином, С. Осипчуком, О. Чумаченком, Г. Поповиченком та ін. Ключовими аспектами досліджень є оцінка ефективності використання земель, інструменти управління, ризики та резерви підвищення економічного потенціалу, а також адаптація європейського досвіду до національних умов.

Мета і завдання. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження управління земельними ресурсами задля збереження економічного потенціалу підприємств. Для досягнення цієї мети визначено такі завдання:

– дослідити сутність, класифікацію та економічну роль земельних ресурсів;

– вивчити теоретичні підходи до управління земельними ресурсами в умовах збереження економічного потенціалу;

– проаналізувати інструменти та моделі раціонального управління землями на світовому та вітчизняному рівнях;

– оцінити ефективність використання земельних ресурсів на прикладі ТОВ «Агрокомплекс “Зелена Долина”»;

– визначити проблеми, ризики та резерви збереження економічного потенціалу через управління земельними ресурсами;

– запропонувати напрямки вдосконалення управління землями для підвищення економічної ефективності підприємства.

Об’єкт дослідження – земельні ресурси та механізми їх управління для збереження економічного потенціалу.

Предмет дослідження – теоретичні та практичні аспекти управління земельними ресурсами на підприємствах аграрного сектору.

Методи дослідження. У роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи: економічного, статистичного та факторного аналізу, систематизації та узагальнення інформації, порівняльного та абстрактно-логічного аналізу, моделювання процесів управління земельними ресурсами.

Інформаційна база дослідження – українські та зарубіжні монографії, наукові публікації, законодавчі та нормативні документи, програми та стратегії розвитку України та ЄС.

Наукова новизна полягає у комплексному обґрунтуванні методів управління земельними ресурсами для збереження економічного потенціалу підприємств на основі адаптації світового досвіду до національних умов.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що отримані результати та запропоновані рекомендації можуть бути використані для підвищення ефективності управління земельними ресурсами на підприємствах аграрного сектору, забезпечення раціонального використання земель та збереження економічного потенціалу.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ЗАДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

1.1. Сутність, класифікація та економічна роль земельних ресурсів

Земельні ресурси є основним елементом національного багатства та стратегічним фактором розвитку економіки країни. Вони забезпечують матеріальну основу для сільськогосподарського виробництва, промислових та житлових об’єктів, інфраструктури, рекреаційної діяльності та охорони природи. Земля виступає як природний і економічний ресурс, що визначає просторову основу для господарської діяльності та впливає на рівень економічного потенціалу підприємств і регіонів [1, с. 62].

У науковій літературі земельні ресурси трактуються не лише як фізичний об’єкт, а як економічна категорія, яка відображає взаємодію природних властивостей землі з потребами суспільства та виробничою діяльністю людини. Вони мають обмежену просторову природу, що створює специфічні економічні умови для їх використання та формування земельної ренти [2, с. 49].

Земля виконує багатофункціональні ролі: забезпечує виробничі потреби, виконує екологічні функції, зберігає біорізноманіття та ґрунтовий потенціал, впливає на соціально-економічний розвиток територій. Раціональне використання земельних ресурсів сприяє підвищенню продуктивності праці, оптимізації витрат виробництва, формуванню доходів держави та місцевих громад і забезпечує сталий розвиток економіки [3, с. 87].

Земельні ресурси є ключовим елементом економічної системи, поєднуючи природні, соціальні та економічні функції. Їхня сутність визначається не лише фізичними характеристиками, а й економічною значущістю для розвитку підприємств, регіонів і країни загалом. Раціональне

використання та охорона земельних ресурсів є необхідною умовою збереження економічного потенціалу та забезпечення стабільного розвитку економіки [4, с. 45].

Класифікація земельних ресурсів — це систематичний розподіл земель за різними ознаками з метою більш ефективного управління ними. Вона грає важливу роль, оскільки дозволяє виділяти категорії земель з різним економічним, екологічним та правовим статусом, що сприяє раціональному і збалансованому їх використанню [5].

Основні критерії класифікації земельних ресурсів, які часто розглядаються у наукових підходах, включають:

1. Цільове призначення — тобто, нормативно визначене використання землі (наприклад, сільськогосподарські, урбанізовані, рекреаційні землі) [6].

2. Правовий режим — земля може перебувати у державній, комунальній або приватній власності, а також бути в оренді чи іншій формі користування [7].

3. Ознака користування — наприклад, орні землі, багаторічні насадження, пасовища, водні угіддя тощо [8].

4. Якісний стан ґрунту — до класифікації відноситься оцінка родючості землі, різні режими ґрунтування або продуктивності.

5. Екологічний статус — виділяються землі, які мають охоронний або рекреаційний характер.

Класифікація земельних ресурсів потрібна для прийняття управлінських рішень: вона допомагає органам земельного управління, землевпорядникам і державним інститутам визначити пріоритети у використанні земель, спрямовувати інвестиції та планувати збереження екосистемного потенціалу.

Таблиця 1.1 – Класифікація земельних ресурсів

Критерій класифікації	Групи земель	Пояснення та особливості використання
Цільове призначення	сільськогосподарські, урбанізовані, рекреаційні, промислові, транспортні	визначають основні функції землі: вирощування культур, будівництво, відпочинок, виробництво та інфраструктура

Продовження таблиці 1.1

Правовий режим	державна, комунальна, приватна, орендна, концесійна	впливає на порядок користування, права власності та обсяг відповідальності користувачів
Форма користування	орні землі, багаторічні насадження, пасовища, сіножаті, водні угіддя, лісові масиви	визначає технології обробітку, потребу в зрошенні та догляді, вплив на продуктивність і рентабельність
Якісний стан ґрунту	висока, середня, низька родючість, деградовані, еродовані	визначає потенціал врожайності та необхідність відновлювальних заходів, внесення добрив та захисту від ерозії
Екологічний статус	природоохоронні, рекреаційні, обмеженого використання, резервні	враховує екологічні обмеження, зони охорони водних ресурсів, ліси, природні заказники
Географічне положення	рівнинні, гірські, болотні, прибережні	впливає на доступність земель, кліматичні умови, ризики природних катастроф, транспортну доступність
Економічне значення	високопродуктивні, середньопродуктивні, малопродуктивні	визначає економічний потенціал, рентабельність та інвестиційну привабливість ділянок

Джерело: складено автором на основі [6]

Класифікація земельних ресурсів має важливе практичне значення, оскільки вона дозволяє планувати та здійснювати раціональне землекористування на національному, регіональному та локальному рівнях. Застосування різних критеріїв класифікації забезпечує комплексний підхід до управління земельним фондом, дозволяє враховувати не лише економічні, але й екологічні, правові та соціальні аспекти використання землі.

Наприклад, поділ земель за цільовим призначенням і якістю ґрунтів дозволяє визначити потенціал для сільськогосподарського виробництва та запобігти деградації земель. Водночас врахування правового режиму та екологічного статусу забезпечує баланс між економічними інтересами та охороною природи, що особливо актуально в умовах сталого розвитку.

Раціональна класифікація є основою для формування стратегії управління земельними ресурсами, планування інвестицій та визначення резервів для підвищення економічного потенціалу підприємств та регіонів. Вона дозволяє прогнозувати ефективність землекористування, розробляти

програми збереження та відновлення родючості земель, а також забезпечувати економічну та соціальну стабільність на території країни.

Земельні ресурси відіграють ключову роль у формуванні економічного потенціалу держави, регіонів та окремих підприємств. Вони забезпечують виробничу діяльність у сільському господарстві, промисловості, будівництві та рекреації, створюючи матеріальну базу для отримання продукції та доходів [1, с. 62].

З економічної точки зору земля є фактором виробництва, який одночасно володіє унікальними властивостями: вона обмежена в кількості, нерухома і незамінна для багатьох видів господарської діяльності. Це визначає необхідність раціонального використання земельних ресурсів та оптимізації їх розподілу між різними сферами економіки [2, с. 49].

Земля також є джерелом земельної ренти, що формується як економічна винагорода за використання природного ресурсу, і є важливим інструментом стимулювання інвестицій у сільське господарство та розвиток підприємств [3, с. 87]. Раціональне використання земельних ресурсів сприяє підвищенню продуктивності праці, зниженню виробничих витрат і забезпеченню стабільних доходів для державного та місцевого бюджетів [4, с. 45].

Крім того, економічна роль земельних ресурсів проявляється у формуванні інвестиційного потенціалу регіонів. Земельний фонд визначає можливості розширення виробничих площ, залучення інвестицій у агропромисловий сектор, промислові зони, інфраструктурні проєкти та рекреаційні території [5; 6]. Управління земельними ресурсами, включаючи класифікацію, оцінку родючості та визначення правового режиму, безпосередньо впливає на економічну ефективність підприємств та стабільність розвитку територій [7; 8].

Кономічна роль земельних ресурсів багатогранна: вони забезпечують виробничу базу, впливають на формування доходів та ренти, визначають інвестиційну привабливість територій і слугують основою для стратегічного розвитку економіки держави. Раціональне управління та охорона земельних

ресурсів є необхідною умовою збереження економічного потенціалу та забезпечення сталого розвитку країни.

Крім того, економічна значущість земельних ресурсів проявляється у забезпеченні не тільки виробничих потреб, а й соціально-економічного розвитку регіонів. Земля виступає основою для створення робочих місць, розвитку сільських територій та формування інфраструктури, що забезпечує життєдіяльність населення. Раціональне використання земель дозволяє уникнути надмірної урбанізації, зменшити ризики деградації ґрунтів та забезпечити баланс між промисловим, сільськогосподарським і рекреаційним використанням територій [11].

Особливо важливим є ефективне управління землями сільськогосподарського призначення, оскільки вони безпосередньо впливають на продовольчу безпеку країни. Надмірна експлуатація земель, неконтрольоване використання хімічних добрив та відсутність сівозмін призводять до зниження родючості ґрунтів та зменшення врожайності, що негативно відображається на економічному потенціалі агропромислового комплексу. У цьому контексті важливе впровадження сучасних технологій землеробства: точного землеробства, агрохімічного моніторингу, систем автоматичного зрошення та відновлення деградованих земель [2, с. 27].

Не менш значущим є соціальний аспект управління земельними ресурсами. Земля впливає на забезпечення житлових потреб, розвиток рекреаційних і туристичних зон, створення умов для культурного розвитку населення. Раціональна організація земельних ресурсів сприяє формуванню комфортного середовища проживання, забезпеченню рівного доступу до земельних ресурсів та збереженню біорізноманіття.

Економічний ефект від раціонального використання земель проявляється у декількох напрямках. По-перше, це підвищення продуктивності праці та зростання рентабельності виробництва за рахунок оптимального розподілу земельних ресурсів. По-друге, ефективне землекористування дозволяє збільшити доходи держави та місцевих громад

через оподаткування, оренду та продаж земельних ділянок. По-третє, правильне використання земель підвищує інвестиційну привабливість регіонів, що сприяє розвитку інфраструктури, промислових зон та рекреаційних територій.

Необхідно відзначити, що економічна ефективність використання земель тісно пов’язана з їх правовим режимом. Землі у приватній власності мотивують власників до підвищення продуктивності та інвестицій у відновлення родючості ґрунтів. У той же час землі державної та комунальної власності потребують ефективного адміністрування та контролю для забезпечення балансованого використання та захисту від незаконної експлуатації [20].

Сучасні підходи до управління земельними ресурсами передбачають інтеграцію економічних, екологічних та соціальних аспектів. Використання геоінформаційних систем (ГІС), дронів для моніторингу стану земель, систем управління земельним кадастром та економічних моделей прогнозування дозволяє оптимізувати розподіл земель, знизити витрати на їх обробіток та забезпечити стабільний розвиток територій. Такий комплексний підхід до управління земельними ресурсами дозволяє не лише зберегти економічний потенціал держави, а й створити умови для сталого розвитку регіонів, підвищення продовольчої безпеки та збереження екологічної рівноваги.

В умовах сучасної економіки важливим завданням є також формування стратегії інвестицій у землекористування. Це передбачає визначення пріоритетних напрямків розвитку земельних ресурсів, оцінку економічного потенціалу ділянок, прогнозування доходів від їх використання та розробку механізмів стимулювання раціонального використання земель. Такий підхід дозволяє не лише забезпечити ефективність господарської діяльності, а й створити довгострокові економічні резерви для розвитку країни [9].

Саме тому, земельні ресурси є не лише фізичним, а й економічним, соціальним та стратегічним ресурсом, управління яким вимагає комплексного підходу, інтеграції сучасних технологій, планування інвестицій та

забезпечення балансу між економічними інтересами та охороною природи. Раціональна класифікація, оцінка та управління землями є необхідною умовою збереження економічного потенціалу держави та забезпечення сталого розвитку економіки.

1.2. Теоретичні підходи до управління земельними ресурсами у контексті збереження економічного потенціалу

У сучасній науковій літературі виділяють кілька ключових підходів до управління земельними ресурсами, що забезпечують раціональне використання землі та збереження її економічного потенціалу.

Економічний підхід орієнтований на максимізацію доходів від землі, формування ренти та стимулювання інвестицій. Він розглядає землю як фактор виробництва, що створює додану вартість і є джерелом доходів для користувачів [9].

Інституційний підхід акцентує увагу на створенні правових та організаційних механізмів управління землею. Він забезпечує стабільність прав власності, регулює землекористування та сприяє справедливому розподілу ресурсів [10].

Екологічний підхід враховує збереження родючості ґрунтів, рекультивацію деградованих земель і підтримку біорізноманіття. Такий підхід орієнтований на сталий розвиток, оскільки без екологічного контролю економічний потенціал землі знижується [11].

Інтегрований підхід поєднує економічні, екологічні, соціальні та правові інструменти управління. Він дозволяє балансувати економічну вигоду та екологічні ризики, забезпечуючи комплексне управління земельними ресурсами [12].

Менеджерський підхід розглядає землю як частину ресурсного потенціалу підприємства. Він передбачає оптимізацію сівозмін, охорону земель та підвищення продуктивності аграрних угідь [13].

Теорії земельної ренти пояснюють, як формується дохід від оренди або власності, як впливає на мотивацію користувачів і інвесторів, і які механізми стимулюють раціональне землекористування [14; 15].

Таблиця 1.2 - Основні теоретичні підходи до управління земельними ресурсами та їх вплив на економічний потенціал

Підхід	Суть	Вплив на економічний потенціал
Економічний	максимізація доходів від землі, формування ренти, стимулювання інвестицій	підвищення ефективності використання земель, зростання доходів підприємств та держави
Інституційний	правове, адміністративне та організаційне регулювання	стабільність прав власності, захист учасників ринку, впорядковане землекористування
Екологічний	збереження родючості ґрунтів, рекультивація деградованих земель, підтримка біорізноманіття	стійкий розвиток територій, збереження ресурсного потенціалу для майбутніх поколінь
Інтегрований	поєднання економічних, екологічних, соціальних та правових інструментів	баланс між економічною вигодою та екологічними ризиками, комплексне управління земельними ресурсами
Менеджерський	земля як частина ресурсного потенціалу підприємства, оптимізація сівозмін, підвищення продуктивності	раціональне використання земель, підвищення ефективності діяльності підприємства
Теорії земельної ренти	формування доходу від оренди або власності, мотивація користувачів та інвесторів	стимулювання раціонального землекористування, підвищення інвестиційної привабливості

Джерело: складено автором на основі [13, 14, 15]

Застосування наведених теоретичних підходів дозволяє сформувати комплексну систему управління земельними ресурсами, яка одночасно враховує економічні, соціальні та екологічні аспекти. Економічний підхід створює стимули для ефективного використання земель, підвищення доходів підприємств та держави, а також сприяє залученню інвестицій у сільське господарство та інші галузі економіки.

Інституційний підхід забезпечує стабільність прав власності та користування землею, захищає права всіх учасників ринку та сприяє правовому регулюванню земельних відносин на національному та локальному рівнях. Це особливо важливо в умовах реформування земельного законодавства та запровадження нових моделей землекористування.

Екологічний підхід зосереджується на збереженні родючості ґрунтів, відновленні деградованих земель і підтримці біорізноманіття. Він забезпечує довгострокову стабільність ресурсного потенціалу, що є основою економічного розвитку аграрного сектору та забезпечення продовольчої безпеки.

Інтегрований підхід дозволяє одночасно поєднувати економічну вигоду та екологічну безпеку, враховувати соціальні потреби та правові вимоги. Це створює умови для сталого розвитку територій, оптимізації землекористування та ефективного планування ресурсів на національному та регіональному рівнях.

Менеджерський підхід на рівні підприємств передбачає раціональне використання земельного фонду, оптимізацію сівозмін та підвищення продуктивності сільськогосподарських угідь. Він дозволяє підприємствам більш ефективно використовувати свої ресурси, збільшувати прибутковість та формувати економічну стабільність.

Теорії земельної ренти надають пояснення формування доходу від землі, впливу власності та оренди на мотивацію користувачів і інвесторів, що сприяє раціональному землекористуванню. Ці теорії дозволяють створювати стимули для оптимального розподілу земельних ресурсів та підвищення їхньої економічної ефективності.

Комплексне застосування всіх підходів створює умови для збереження економічного потенціалу земельних ресурсів, забезпечує баланс між економічними вигодами та екологічними обмеженнями, підтримує стабільність правових відносин та сприяє розвитку інноваційних форм управління землею. Такий підхід є ключовим для формування ефективної національної політики у сфері землекористування та підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору в умовах сучасної економіки.

Крім того, сучасні підходи до управління земельними ресурсами передбачають активне використання технологічних та аналітичних інструментів для підвищення ефективності землекористування. Використання

геоінформаційних систем (ГІС), дистанційного зондування, дронів та автоматизованих кадастрових систем дозволяє відстежувати стан земель, оцінювати їх родючість, прогнозувати ризики ерозії та забруднення, а також планувати ефективне розподілення земельних ділянок між різними видами діяльності. Це особливо актуально для інтегрованого підходу, де поєднуються економічні, екологічні та соціальні аспекти управління.

Важливою складовою сучасного управління є також інвестиційна стратегія землекористування. Раціональне планування інвестицій у розвиток земельного фонду включає: реконструкцію деградованих земель, впровадження ефективних технологій обробітку, створення агропромислових та рекреаційних зон, а також розвиток інфраструктури, що сприяє підвищенню економічного потенціалу регіонів. Залучення інвестицій у землекористування дозволяє не лише підвищити продуктивність земель, а й формувати додаткові джерела доходів для держави та місцевих громад.

Соціальна складова управління земельними ресурсами також набуває все більшого значення. Забезпечення населення доступними земельними ресурсами, розвиток сільських територій, створення робочих місць у аграрному секторі та рекреаційній сфері сприяють соціально-економічній стабільності регіонів. Інституційний підхід у поєднанні з менеджерським дозволяє підприємствам ефективно використовувати земельні ресурси, водночас забезпечуючи права та інтереси місцевих громад.

Екологічний аспект управління земельними ресурсами стає критично важливим у контексті глобальних змін клімату та деградації природних ресурсів. Раціональне використання земель, відновлення деградованих територій, впровадження практик органічного землеробства та агролісомеліорації забезпечують довгострокову продуктивність ґрунтів і збереження біорізноманіття. Це, у свою чергу, підвищує економічну ефективність землекористування, оскільки деградовані та забруднені землі зменшують врожайність і доходи підприємств.

Теорії земельної ренти в сучасному управлінні також набувають практичної цінності. Вони дозволяють оцінювати економічну доцільність використання земель для різних видів діяльності, формувати стимули для інвесторів та власників, а також розробляти механізми, які забезпечують справедливий розподіл доходів від землекористування. Використання цих теорій у поєднанні з економічним підходом сприяє підвищенню інвестиційної привабливості регіонів та формуванню стабільної економічної основи для розвитку аграрного сектору та промисловості.

Суучасне управління земельними ресурсами базується на комплексному застосуванні різних теоретичних підходів, що забезпечує баланс між економічною ефективністю, екологічною безпекою та соціальними потребами. Такий підхід дозволяє створювати довгострокові стратегії збереження економічного потенціалу земель, забезпечувати ефективний контроль за використанням ресурсів, підвищувати продуктивність та рентабельність аграрного та промислового виробництва, а також сприяти сталому розвитку територій.

У перспективі ключовим напрямком розвитку управління земельними ресурсами стає інтеграція цифрових технологій, економічного стимулювання та екологічного контролю в єдину систему прийняття рішень. Це дозволяє не лише оптимізувати існуючі процеси землекористування, а й прогнозувати майбутні зміни, ефективно реагувати на ризики та забезпечувати стабільність економічного потенціалу на національному та регіональному рівнях.

1.3. Інструменти та моделі раціонального управління земельними ресурсами: світовий і вітчизняний досвід

Ефективне управління земельними ресурсами є ключовим фактором забезпечення економічного потенціалу територій та сталого розвитку сільських районів. Земля як природний ресурс має обмежений характер і потребує раціонального використання, що передбачає баланс між

економічною вигодою, екологічною безпекою та соціальними потребами населення [17].

Сільські території виконують функцію виробничого простору, місця проживання та природного середовища одночасно. Концепція місцерозвитку, яку розробляли М. Алексєєв, Г. Вернадський, П. Савицький та ін., передбачає розгляд території як єдиного цілого – географічного, етнічного, господарського та історичного ландшафту. Раціональне землекористування передбачає впровадження комплексних підходів до організації сільського простору, що дозволяє поєднувати сільськогосподарську, рекреаційну та природоохоронну функції [19].

Сьогодні управління земельними ресурсами здійснюється за допомогою таких основних інструментів:

- економічні механізми (податкові стимули, орендна плата, державна підтримка фермерських господарств);
- правові механізми (регулювання власності, обмеження забудови та зміни цільового призначення земель);
- технологічні інструменти (ресурсозберігаючі технології, моніторинг стану земель, кадастрові системи);
- екологічні заходи (відновлення деградованих земель, збереження природних територій та біорізноманіття) [22, 23].

Важливою складовою управлінської системи є функціонально-управлінські моделі земельного менеджменту, які залежать від типу ландшафту. На рисунку 1.1 представлено основні типи ландшафтів та відповідні моделі управління.

Застосування функціонально-управлінських моделей дозволяє враховувати специфіку кожного ландшафту, поєднувати економічну ефективність використання земель із збереженням екологічної рівноваги та забезпечувати соціальні потреби місцевого населення, що сприяє сталому розвитку сільських територій.

Рис. 1.1 - Типи ландшафтів та їх функціонально-управлінські моделі

Для кращого розуміння, як застосовуються різні інструменти та моделі управління земельними ресурсами на практиці, доцільно розглянути не лише функціональне призначення ландшафтів, а й конкретні механізми впливу на їх стан та ефективність використання. Так, агроландшафти потребують комплексного підходу, який поєднує сучасні агротехнології, моніторинг родючості ґрунтів, контроль ерозійних процесів, оптимізацію структури посівів та державну підтримку фермерських та особистих селянських господарств. Це дозволяє не лише підвищити врожайність, але й забезпечити раціональне використання ресурсів та запобігти деградації земель.

Рекреаційні ландшафти, у свою чергу, вимагають організації ефективної інфраструктури (санаторії, турбази, рекреаційні маршрути), проведення екологічного моніторингу та регулювання антропогенного навантаження. Такий підхід сприяє розвитку оздоровчо-рекреаційної функції сільських

територій, залученню туристичних потоків та створенню додаткових джерел доходу для місцевих громад.

Природні ландшафти виконують критично важливу роль у збереженні біорізноманіття та екологічної рівноваги. Управлінські моделі цих територій орієнтовані на природоохоронні заходи, моніторинг деградованих земель, запровадження територій із обмеженим доступом та відновлення екосистем. Системне поєднання цих підходів забезпечує баланс між соціальними, економічними та природними функціями сільських територій, створюючи передумови для сталого розвитку та підвищення економічного потенціалу земельних ресурсів.

Таблиця 1.3 дозволяє узагальнити основні інструменти і моделі управління земельними ресурсами, виділивши ключові напрями діяльності для кожного типу ландшафтів, та підкреслює взаємозв'язок між їх функціональним призначенням і управлінськими практиками.

Таблиця 1.3 - Інструменти та моделі раціонального управління земельними ресурсами

Тип ландшафту	Основне функціональне призначення	Інструменти управління	Модель управління
Агроландшафти	сільськогосподарська діяльність	моніторинг стану ґрунтів, агротехнології, орендна плата, субсидії	інтенсивний розвиток із ресурсозберігаючою спрямованістю
Рекреаційні ландшафти	туризм, оздоровлення, рекреація	інвестиції в інфраструктуру, екологічний контроль, законодавчі обмеження	обслуговувально-ресурсоспоживча модель
Природні ландшафти	збереження біорізноманіття, природоохоронні функції	природоохоронне законодавство, моніторинг, відновлення деградованих земель	природоресурсозберігаюча модель

Джерело: складено автором на основі [22]

Впровадження функціонально-управлінських моделей потребує комплексного підходу з урахуванням матеріального, фінансового та людського потенціалу сільських територій. Ефективне застосування цих моделей дозволяє підвищити економічний потенціал територій, зменшити

деградацію земель, стимулювати розвиток агропромислового комплексу та рекреаційного сектора [14, 15].

Особливу увагу слід приділяти моніторингу стану земель, використанню деградованих та малопродуктивних площ для створення природних кормових угідь, а також оптимізації структури посівних площ з урахуванням екологічної стійкості. Розвиток сільської кооперації, фермерських господарств та дорадчих служб сприяє раціональному використанню земель та економічному зростанню сільських територій [16].

Крім того, важливим напрямом раціонального управління земельними ресурсами є застосування сучасних інформаційних та цифрових технологій. Геоінформаційні системи (ГІС), дистанційне зондування, дрони та супутниковий моніторинг дозволяють отримувати оперативні дані про стан ґрунтів, рівень ерозії, вологість та продуктивність земельних ділянок. Це створює можливості для більш точного планування сільськогосподарських культур, оцінки ризиків деградації та своєчасного реагування на негативні природні явища.

На міжнародному рівні успішними прикладами раціонального землекористування є досвід країн ЄС, США та Японії, де широко використовуються механізми платного користування землею, державні субсидії для збереження ґрунтів, системи сертифікації органічного виробництва та інтегровані програми земельного моніторингу. У цих країнах земельні ресурси розглядаються не лише як економічний актив, а й як соціально-екологічна цінність, що потребує балансування інтересів власників, держави та місцевого населення.

Вітчизняна практика також демонструє позитивні результати впровадження комплексного підходу до управління земельними ресурсами. Законодавчі ініціативи щодо обліку земель, регламентації зміни цільового призначення та контролю за використанням сільськогосподарських угідь сприяють збереженню родючості ґрунтів та запобіганню незаконній забудові. Одночасно активне використання механізмів державної підтримки

фермерських господарств, розвиток кооперативного руху та інноваційних агротехнологій дозволяють підвищити економічну віддачу земель, стимулювати локальні робочі місця та забезпечувати продовольчу безпеку.

Не менш важливим аспектом є соціальна складова раціонального землекористування. Включення місцевих громад у процес прийняття рішень щодо використання земель, формування прозорих механізмів оренди та інвестиційних проектів дозволяє забезпечити справедливий розподіл ресурсів та запобігти конфліктам. У поєднанні з екологічним контролем та сучасними технологіями це створює передумови для стійкого розвитку сільських територій, підвищення їх економічного потенціалу та збереження природної спадщини для майбутніх поколінь.

Ефективне управління земельними ресурсами потребує комплексного підходу, який поєднує економічні, правові, технологічні та соціально-екологічні інструменти. Успішне застосування таких моделей на практиці дозволяє забезпечити баланс між розвитком агропромислового сектору, рекреаційних функцій та охороною природного середовища, створюючи умови для довгострокової стабільності та підвищення економічного потенціалу сільських територій.

Для більш наочного розуміння ефективності використання земельних ресурсів доцільно оцінити кожен тип ландшафту за основними економічними, соціальними та екологічними показниками. Це дозволяє визначити не лише поточний стан земель, а й ризики їх деградації та потенційні резерви для підвищення ефективності землекористування. У таблиці 1.4 узагальнено співвідношення цільового призначення земель та ключових показників ефективності їх використання.

Таблиця 1.4 - Оцінка ефективності використання земель за типами ландшафтів

Тип ландшафту	Цільове призначення	Ключові показники ефективності	Ризики та обмеження	Потенційні резерви підвищення ефективності

Продовження таблиці 1.4

Агроландшафти	сільськогосподарська діяльність	врожайність (ц/га), продуктивність ґрунтів, прибутковість господарств	ерозія, виснаження ґрунтів, нестача зрошення	впровадження ресурсозберігаючих технологій, оптимізація структури посівів, дотації та субсидії
Рекреаційні ландшафти	туризм, оздоровлення, рекреація	кількість туристів, завантаженість об’єктів, дохід від послуг	забруднення, перевантаження інфраструктури, сезонність	розвиток екотуризму, інвестиції в інфраструктуру, регулювання антропогенного навантаження
Природні ландшафти	збереження біорізноманіття, природоохоронні функції	площа охоронюваних територій, стан біорізноманіття, рівень деградації	незаконна вирубка, зміна цільового призначення, браконьєрство	відновлення деградованих земель, контроль доступу, екологічний моніторинг

Джерело: складено автором на основі [28]

Як видно з таблиці, кожен тип ландшафту потребує індивідуального підходу до управління. Агроландшафти потребують насамперед ресурсозберігаючих технологій та державної підтримки, рекреаційні території — розвитку інфраструктури та контролю антропогенного навантаження, а природні ландшафти — системного моніторингу та охоронних заходів. Водночас усі типи земель мають резерви для підвищення ефективності використання, що сприяє збалансованому поєднанню економічної вигоди, соціальних потреб і екологічної безпеки, закладаючи основу для сталого розвитку сільських територій.

Ефективне управління земельними ресурсами базується на комплексному поєднанні економічних, правових, технологічних та екологічних інструментів. Раціональне землекористування передбачає застосування функціонально-управлінських моделей, що враховують тип ландшафту, специфіку природних ресурсів та потреби місцевого населення. Як показано в таблицях 1.3 та 1.4, кожен тип ландшафту має власні механізми управління та потенційні резерви підвищення ефективності використання

земель, що дозволяє забезпечити баланс між економічною вигодою, соціальними пріоритетами та екологічною стійкістю.

Застосування цих моделей у практичній діяльності створює передумови для підвищення економічного потенціалу сільських територій, запобігання деградації земель, стимулювання розвитку агропромислового та рекреаційного секторів, а також збереження природної спадщини для майбутніх поколінь. Виходячи з цього, подальший розділ буде присвячений аналізу ефективності використання земельних ресурсів та оцінці їхнього економічного потенціалу, що дозволяє визначити пріоритетні напрямки розвитку територій.

Висновки до розділу 1

Земельні ресурси відіграють ключову роль як у виробничій, так і у соціально-екологічній сферах, виступаючи основою економічного потенціалу та життєдіяльності населення. Раціональне управління ними потребує інтеграції економічних, екологічних та соціальних аспектів, застосування сучасних технологій та моніторингу стану ґрунтів.

Функціонально-управлінські моделі, орієнтовані на типи ландшафтів, дозволяють оптимізувати використання агроландшафтів через інтенсивний розвиток з ресурсозберігаючою спрямованістю, рекреаційних – шляхом розвитку інфраструктури, а природних – через збереження біорізноманіття.

Комплексне застосування цих підходів забезпечує підвищення продуктивності, розвиток рекреаційної діяльності, відновлення деградованих земель та підтримку екологічної рівноваги, сприяючи сталому розвитку територій та формуванню міцного економічного потенціалу.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ТА ЇХ ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «АГРОКОМПЛЕКС “ЗЕЛЕНА ДОЛИНА”»)

2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства та оцінка структури земельного фонду

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «АГРОКОМПЛЕКС “ЗЕЛЕНА ДОЛИНА”» є одним із стабільно функціонуючих аграрних підприємств Вінницької області, яке здійснює діяльність у сфері рослинництва, тваринництва, виробництва харчових продуктів та супутніх сільськогосподарських послуг. Підприємство зареєстроване 15 вересня 2004 року та має понад двадцятирічний досвід роботи в аграрному секторі України. За цей час воно сформувало широкий виробничий комплекс, потужну матеріально-технічну базу та значний земельний фонд, що забезпечує стійку виробничу діяльність.

Юридична адреса підприємства: 24200, Вінницька обл., Тульчинський р-н, смт Томашпіль, вул. Богуна Івана, буд. 4. Регіон характеризується сприятливими природно-кліматичними умовами, родючими чорноземами та помірним кліматом, що створює оптимальні передумови для вирощування зернових, технічних та кормових культур. Завдяки цьому підприємство спеціалізується на виробництві продукції рослинництва, яка становить основу його економічного потенціалу.

Організаційно-правова форма — товариство з обмеженою відповідальністю. Статутний капітал підприємства становить 3 127 900 грн, що забезпечує достатню фінансову базу для підтримання виробничих процесів. Єдиним засновником і кінцевим бенефіціарним власником є Войтович Станіслав Андрійович, частка якого у статутному капіталі становить

100 %. Наявність одного власника сприяє централізованій моделі управління, оперативності ухвалення рішень та узгодженості стратегічних напрямів розвитку підприємства.

Виконавчим органом є дирекція. Генеральним директором ТОВ «Агрокомплекс “Зелена долина”» станом на 2025 рік є Павлюк Ігор Петрович, який здійснює повне оперативне керівництво та забезпечує організацію виробничої, фінансової та інвестиційної діяльності. Бухгалтерський облік і складання фінансової звітності забезпечує головний бухгалтер Черниш Алла Іванівна. Контрольні й управлінські функції реалізуються через діяльність загальних зборів, що є вищим органом управління.

Основним видом діяльності відповідно до КВЕД є 01.11 — вирощування зернових культур (крім рису), бобових та насіння олійних культур. Додаткові види діяльності охоплюють вирощування овочевої продукції, прядивних культур, тваринництво, оптову та роздрібну торгівлю, надання транспортно-логістичних послуг, переробку сільськогосподарської продукції та інші суміжні напрями. Таке розгалуження дозволяє формувати диверсифіковану структуру доходу та зменшує залежність підприємства від сезонних і ринкових коливань.

ТОВ «Агрокомплекс “Зелена долина”» володіє та орендує значні земельні площі, які становлять основу його виробничої діяльності. До земельного фонду входять рілля, сіножаті, пасовища, господарські двори, виробничі приміщення, технічні зони та під'їзні шляхи. Основна частина земель представлена високоякісними чорноземами, що забезпечують високу врожайність таких культур, як пшениця, кукурудза, соняшник, ріпак, соя. Структура земельного фонду підприємства є раціонально збалансованою, що дозволяє оптимізувати сівозміну та забезпечувати стабільні виробничі результати.

Важливою складовою економічного потенціалу є матеріально-технічна база, яка включає парк сільськогосподарської техніки (трактора, комбайни, ґрунтообробна техніка), транспортні засоби, ремонтні цехи, складські

приміщення, зерносховища, обладнання для очищення та сушіння зерна. Наявність сучасної техніки забезпечує виконання ключових технологічних операцій у стислі строки, що позитивно впливає на урожайність та економічні результати.

Підприємство є активним учасником ринку сільськогосподарської продукції як у межах регіону, так і на міжрегіональному рівні. Воно співпрацює з переробними підприємствами, торговими мережами, логістичними компаніями, експортує продукцію рослинництва через трейдерські компанії. Це підвищує конкурентоспроможність та забезпечує стабільні канали збуту.

Узагальнюючи, ТОВ «Агрокомплекс “Зелена долина”» є економічно активним, стабільним та структурно розвиненим агропромисловим підприємством, діяльність якого базується на значному земельному фонді, сучасній технічній базі, професійному управлінні та диверсифікованій структурі діяльності. Усі ці фактори формують його конкурентні переваги та створюють потужний економічний потенціал для подальшого розвитку.

Земельний фонд є основою виробничого потенціалу підприємства, тому аналіз його структури за три роки дозволяє оцінити стабільність землекористування, рівень забезпеченості угіддями та ефективність організації виробництва. Дані про площі залишаються переважно сталими, що характерно для аграрних підприємств із довгостроковими договорами оренди.

Таблиця 2.1 - Структура земельного фонду, га

Вид земельних угідь	2022	Частка, %	2023	Частка, %	2024	Частка, %
Рілля	4 820	87,0	4 840	87,1	4 850	87,3
Сіножаті	230	4,2	225	4,0	220	4,0
Пасовища	310	5,6	305	5,5	300	5,4
Господарські двори	45	0,8	45	0,8	45	0,8
Виробничі території	50	0,9	50	0,9	50	0,9
Інші землі	95	1,7	90	1,7	90	1,6
Усього	5 550	100	5 555	100	5 555	100

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Структура земельного фонду підприємства є стабільною протягом 2022–2024 років. Частка ріллі становить понад 87 %, що вказує на орієнтацію

на інтенсивне рослинництво. Невеликі зміни зумовлені уточненням площ та переоформленням орендних договорів.

Аналіз структури посівів є важливим етапом оцінки ефективності використання земельних ресурсів підприємства. Він дозволяє визначити, які культури займають переважні площі, наскільки виробництво диверсифіковане, а також оцінити раціональність сівозміни. Стабільна та збалансована структура посівів є запорукою високої продуктивності сільськогосподарського виробництва, зниження ризиків, пов'язаних із погодними умовами та ринковою кон'юнктурою, і підвищення економічної стійкості підприємства.

Як показано у таблиці 2.2, підприємство концентрує найбільші площі під кукурудзою, пшеницею та соняшником. Такий розподіл свідчить про орієнтацію на культури, що мають високий попит на внутрішньому та зовнішньому ринках, а також відповідають природно-кліматичним умовам регіону. Це забезпечує ефективне використання родючих ґрунтів і максимізацію врожайності.

Таблиця 2.2 - Посівні площі, га

Культура	2022	Частка %	2023	Частка %	2024	Частка %
Пшениця озима	1 150	24,0	1 180	24,3	1 200	24,7
Кукурудза на зерно	1 420	29,7	1 430	29,5	1 450	29,8
Соняшник	880	18,4	890	18,4	900	18,5
Соя	680	14,2	690	14,2	700	14,4
Ячмінь	340	7,1	345	7,1	350	7,2
Ріпак	240	5,0	250	5,2	255	5,2
Усього	4 710	100	4 785	100	4 855	100

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Аналіз даних таблиці дозволяє зробити кілька висновків. По-перше, структура посівів залишається стабільною протягом трьох років, що свідчить про стратегічне планування підприємства та дотримання сівозміни, що сприяє підтриманню родючості ґрунтів і зниженню ризику деградації земель. По-друге, зростання площ під ріпаком та соєю у 2024 році відображає прагнення підприємства до диверсифікації виробництва, що дозволяє розширити

асортимент продукції, підвищити гнучкість у реагуванні на ринкові коливання та оптимізувати доходи.

По-третє, переважання площ під кукурудзою та пшеницею свідчить про орієнтацію на високоврожайні культури, які забезпечують стабільний прибуток і підвищують економічний потенціал підприємства. Такий підхід до планування посівів дозволяє підприємству ефективно використовувати наявні ресурси, інтегрувати економічні та екологічні аспекти управління земельним фондом і закладати основу для сталого розвитку виробничого циклу.

Таблиця 2.2 демонструє стратегічно обґрунтовану політику землекористування підприємства, що забезпечує баланс між ринковими потребами, продуктивністю земель і довгостроковою економічною ефективністю. Раціональна структура посівів створює передумови для підвищення урожайності, оптимізації витрат і забезпечення стабільного доходу у наступні періоди.

Урожайність є одним із ключових показників ефективності використання земельних ресурсів. Вона відображає не лише природні та кліматичні умови регіону, а й рівень застосування сучасних агротехнічних заходів, якість ґрунтів, систему удобрення та матеріально-технічне забезпечення підприємства. Підвищення врожайності є прямим показником того, наскільки ефективно підприємство організовує виробничий процес і використовує наявний земельний фонд.

Таблиця 2.3 - Урожайність, ц/га

Культура	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення 2024/2022
Пшениця	52	54	57	+5
Кукурудза	78	82	86	+8
Соняшник	27	28	30	+3
Соя	24	25	26	+2
Ячмінь	38	40	42	+4
Ріпак	33	34	35	+2

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Аналіз даних таблиці 2.3 дозволяє зробити кілька важливих висновків. По-перше, позитивна динаміка урожайності свідчить про підвищення продуктивності земельних угідь

і ефективності агротехнічних заходів. Найбільший приріст у 2024 році спостерігається у кукурудзи та пшениці, що зумовлено впровадженням сучасних систем удобрення, правильним підбором сортів, а також оптимізацією сівозмін. По-друге, стабільне підвищення врожайності соняшнику, сої та ріпаку свідчить про ефективну диверсифікацію виробництва та підтримку всіх напрямів рослинництва на високому рівні.

На рисунку 2.1 представлено динаміку змін урожайності по роках, що наочно демонструє систематичне покращення показників основних культур. Ця позитивна тенденція підтверджує високий рівень управління земельними ресурсами, грамотне використання матеріально-технічної бази та адаптацію виробничих процесів до природно-кліматичних умов.

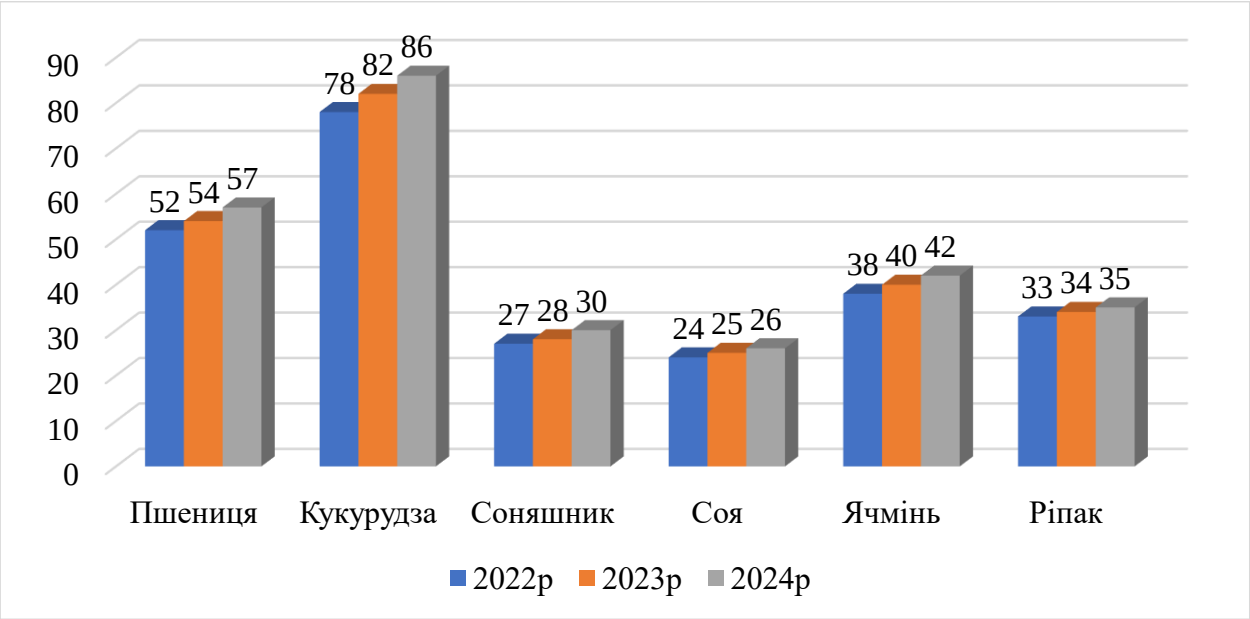

Рис. 2.1 - Зміна урожайності по роках в ц/га

Ефективне виконання агротехнічних заходів значною мірою залежить від матеріально-технічної бази підприємства. Вона визначає здатність обробляти ґрунти в оптимальні строки, здійснювати своєчасний посів і збір урожаю, а також підтримувати високі технологічні стандарти на всіх етапах виробничого циклу. Наявність сучасної техніки сприяє зменшенню втрат продукції, підвищенню точності внесення засобів захисту рослин і добрив, а також зниженню трудових і часових витрат.

Таблиця 2.4 - Основні види техніки

Вид техніки	2022	2023	2024	Стан
Трактори	30	31	32	Добрий
Комбайни	10	11	12	Добрий
Сівалки	16	17	18	Добрий

Продовження таблиці 2.4

Обприскувачі	6	6	7	Відмінний
Ґрунтообробна техніка	23	24	25	Добрий
Автотранспорт	14	14	14	Задовільний
Елеватори	1	1	1	Відмінний

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Аналіз матеріально-технічної бази показує поступове оновлення основних видів техніки протягом трьох років. Особливо помітне зростання кількості комбайнів і обприскувачів, що покращує швидкість та якість збору врожаю, а також ефективність внесення засобів захисту рослин. Позитивні зміни у стані техніки свідчать про стратегічне планування інвестицій у виробничі активи та прагнення підприємства підтримувати високі стандарти виробництва.

В цілому, поєднання зростаючої урожайності та поступового оновлення матеріально-технічної бази свідчить про високий рівень управління земельними ресурсами, ефективність виробничих процесів та готовність підприємства до стабільного розвитку в умовах мінливого ринку і кліматичних факторів.

Фінансові результати підприємства є важливим індикатором його економічного потенціалу та ефективності виробничої діяльності. Вони дозволяють оцінити не лише прибутковість окремих видів продукції, а й загальну стабільність підприємства, його здатність забезпечувати фінансування поточних та інвестиційних потреб, а також формувати резерви для подальшого розвитку. Вивчення динаміки основних фінансових показників дає змогу визначити тенденції зростання чи зниження доходів і витрат, оцінити ефективність управлінських рішень і вплив зовнішніх економічних чинників на діяльність підприємства.

Таблиця 2.5 - Основні фінансові показники, тис. грн

Показник	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення 2024/2022
Чистий дохід від реалізації	1 273 203	1 580 501	1 495 345	+222 142
Собівартість продукції	1 028 483	1 318 903	1 296 076	+267 593

Продовження таблиці 2.5

Валовий прибуток	244 720	261 598	199 269	–45 451
Операційний прибуток	184 777	221 290	258 369	+73 592
Фінансовий результат до оподаткування	8 688	71 042	83 718	+75 030
Чистий прибуток	8 688	71 042	83 718	+75 030

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Узагальнюючи результати техніко-економічної характеристики ТОВ «Агрокомплекс “Зелена долина”» за 2022–2024 роки, можна зробити висновок, що підприємство є стабільно діючим, економічно активним та ресурсно забезпеченим суб’єктом аграрного ринку. Аналіз структури земельного фонду засвідчує, що основним виробничим ресурсом підприємства є рілля, частка якої перевищує 87 % упродовж аналізованого періоду. Така структура угідь відповідає спеціалізації підприємства на інтенсивному рослинництві та дозволяє ефективно впроваджувати науково обґрунтовані сівозміни. Незначні зміни площ у межах окремих видів угідь свідчать про стабільність землекористування та надійність договірних відносин із власниками паїв.

Аналіз посівних площ демонструє раціональну організацію виробництва: найбільшу частку традиційно займають високорентабельні культури — кукурудза та пшениця, що є доцільним з огляду на природно-кліматичні переваги регіону. Поступове збільшення площ під соєю та ріпаком вказує на диверсифікацію виробництва, прагнення підвищити гнучкість у реагуванні на кон’юнктурні зміни аграрного ринку та оптимізувати структуру доходів. Урожайність основних культур у 2024 році демонструє чітку позитивну динаміку порівняно з 2022 роком, що є результатом ефективного менеджменту, оновлення технічного парку, впровадження сучасних технологій обробітку ґрунту, підвищення якості насіннєвого матеріалу та оптимізації системи удобрення.

Матеріально-технічна база підприємства характеризується поступовим розширенням та модернізацією. Розширення парку тракторів, комбайнів і обприскувачів забезпечує можливість виконувати технологічні операції в

оптимальні строки, що є особливо важливим у періоди пікового навантаження. Стан технічних засобів здебільшого оцінюється як добрий, а наявність власних елеваторних потужностей значно знижує витрати на зберігання врожаю та мінімізує післязбиральні втрати. Це суттєво підвищує конкурентоспроможність господарства та створює передумови для незалежності від послуг сторонніх елеваторів.

Фінансово-економічні показники підтверджують зміцнення економічного потенціалу підприємства. Хоча у 2024 році спостерігається зниження валового прибутку, операційний та чистий прибуток демонструють зростання. Це свідчить про підвищення операційної ефективності та раціональне управління витратами. Особливо позитивною тенденцією є суттєве збільшення інших операційних доходів, що засвідчує активну господарську діяльність за допоміжними напрямами та більш ефективне використання ресурсів.

За підсумками трьох років ТОВ «Агрокомплекс “Зелена долина”» демонструє стійку динаміку розвитку, оптимальну структуру земельного фонду, збалансовану організацію виробництва та зростання фінансових результатів.

2.2. Аналіз ефективності використання земельних ресурсів та їхнього впливу на економічні результати діяльності

Ефективне використання земельних ресурсів безпосередньо впливає на економічні результати аграрного підприємства, оскільки земля є основним фактором виробництва, від якого залежить обсяг вирощеної продукції, її якість та фінансові показники. Для ТОВ «Агрокомплекс “Зелена долина”» аналіз ефективності землекористування проводився за три роки – 2022–2024 рр. Оцінка включала такі аспекти: продуктивність земель, урожайність основних культур, дохідність 1 га та рентабельність виробництва рослинницької продукції. Крім того, було досліджено взаємозв’язок між

змінами урожайності, продуктивності земель та фінансовими результатами підприємства, що дозволяє визначити резерви підвищення ефективності використання ресурсів.

Для аграрного підприємства одним із ключових показників ефективності землекористування є валова продукція на 1 га сільськогосподарських угідь. Цей показник відображає обсяг продукції, який підприємство отримує з одиниці площі, та дозволяє оцінити результативність застосування агротехнологій, структуру посівів і якість управління земельним фондом.

Аналіз показників за 2022–2024 роки дозволяє простежити динаміку продуктивності та її вплив на загальні фінансові результати підприємства.

Таблиця 2.6 - Виробництво валової продукції на 1 га за 2022–2024 рр.

Показник	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення 2024/2022
Вартість валової продукції, тис. грн	1 185 000	1 354 000	1 402 500	+217 500
Площа с.-г. угідь, га	5 550	5 555	5 555	+5
Виробництво валової продукції на 1 га, грн/га	213 513	243 874	252 299	+38 786

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Продуктивність земель зросла на 18,2 % за три роки, що є позитивним показником ефективності використання ресурсів. Найбільший приріст припадає на період 2023–2024 рр., що пов’язано зі збільшенням площ високорентабельних культур (кукурудза, ріпак, соняшник) та підвищенням урожайності. Це свідчить про раціональну організацію сівозміни, грамотне використання добрив і сучасної техніки. Зростання валової продукції на 1 га прямо впливає на фінансову стабільність підприємства, збільшуючи обсяг реалізації та формуючи підґрунтя для підвищення чистого прибутку.

Урожайність культур є одним із найважливіших показників ефективності, адже вона відображає реальний результат від використання земельних ресурсів. Для аналізу динаміки урожайності були обрані основні культури підприємства: пшениця, кукурудза, соняшник, соя, ячмінь та ріпак.

За період 2022–2024 рр. урожайність усіх культур демонструє позитивну динаміку. Наприклад, урожайність пшениці зросла з 52 ц/га у 2022 році до 57 ц/га у 2024 році, кукурудзи – з 78 до 86 ц/га, соняшнику – з 27 до 30 ц/га, ячменю – з 38 до 42 ц/га. Така стабільна тенденція зростання урожайності свідчить про підвищення ефективності застосованих агротехнологій, покращення системи удобрення, впровадження захисних засобів та модернізацію технічного парку підприємства. Водночас урожайність прямо впливає на валову продукцію та дохідність 1 га, підвищуючи фінансові результати підприємства та його конкурентоспроможність на ринку.

Дохідність 1 га дозволяє безпосередньо оцінити фінансову віддачу від землі як виробничого ресурсу. Цей показник враховує валовий дохід, витрати на вирощування продукції та площу угідь, на якій вона вироблена.

Таблиця 2.7 - Чистий дохід з 1 га угідь за 2022–2024 рр.

Показник	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення 2024/2022
Чистий дохід, тис. грн	1 273 203	1 580 501	1 495 345	+222 142
Площа угідь, га	5 550	5 555	5 555	+5
Дохід з 1 га, грн/га	229 856	284 425	269 204	+39 348

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Максимальна дохідність 1 га зафіксована у 2023 році через рекордні обсяги реалізації продукції та сприятливу ринкову кон’юнктуру. У 2024 році відбулося незначне зниження показника через падіння цін на ринку, проте він залишається значно вищим, ніж у 2022 році. Це свідчить про стабільну ефективність використання земель та високий економічний потенціал підприємства.

Рентабельність демонструє, наскільки прибутковою є земля як виробничий ресурс, порівнюючи отриманий прибуток із витратами на виробництво.

Таблиця 2.8 - Рентабельність виробництва рослинницької продукції за

Показник	2022	2023	2024
Валовий прибуток, тис. грн	244 720	261 598	199 269
Собівартість продукції, тис. грн	1 028 483	1 318 903	1 296 076
Рентабельність, %	23,8 %	19,8 %	15,4 %

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Хоча рентабельність знижується, фізичні показники виробництва – урожайність і валовий збір – зростають. Зменшення рентабельності пояснюється підвищенням собівартості продукції через зростання цін на матеріали, паливо, добрива та засоби захисту рослин. Це означає, що підприємство ефективно використовує землю, але для підвищення економічної віддачі необхідно оптимізувати витрати та впроваджувати сучасні технології точного землеробства.

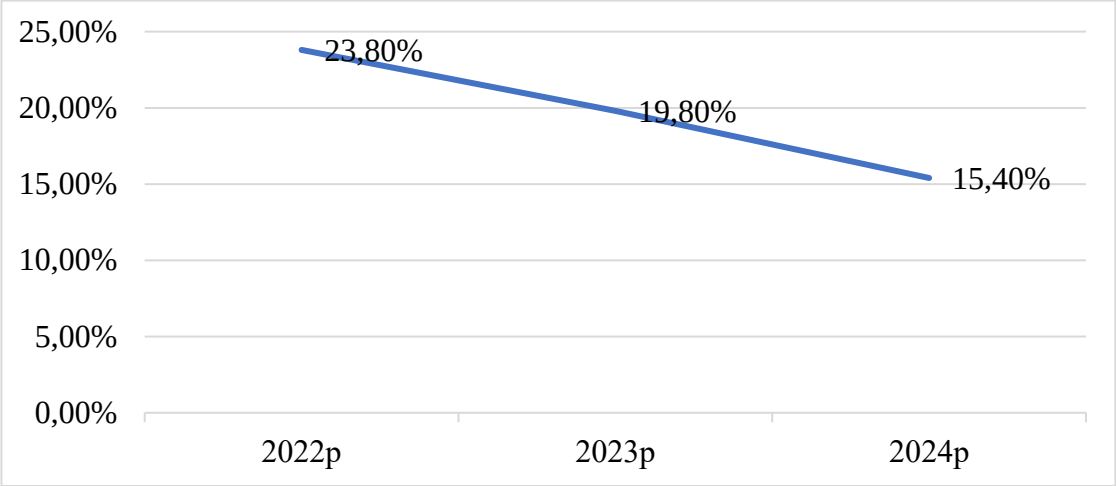

Рис. 2.2 - Зміна рентабельності виробництва

Ефективність використання земель прямо відображається на чистому прибутку підприємства. Дослідження показало, що зростання урожайності та продуктивності земель призвело до суттєвого збільшення фінансових результатів.

Таблиця 2.9 - Порівняння ключових індикаторів ефективності землекористування та фінансових результатів

Показник	2022	2023	2024
Урожайність (середня), ц/га	42,0	44,8	47,7
Дохід на 1 га, грн/га	229 856	284 425	269 204
Чистий прибуток, тис. грн	8 688	71 042	83 718

Джерело: складено автором на основі даних підприємства

Чітко прослідковується прямий зв’язок між продуктивністю земель та фінансовими результатами. Зростання урожайності у 2023–2024 рр. забезпечило збільшення чистого прибутку у 9,6 рази у 2023 році та на 17,8 % у 2024 році порівняно з попереднім роком. Це підтверджує, що оптимальне землекористування є критично важливим для економічної ефективності підприємства.

Ефективність використання земельних ресурсів ТОВ «Агрокомплекс “Зелена долина”» у 2022–2024 роках демонструє позитивну динаміку. Підприємство забезпечує раціональне використання земель, підтримує ефективну структуру посівів та стабільно підвищує урожайність основних культур. Використання сучасних агротехнологій, оновлення техніки та впровадження систем удобрення й захисту рослин сприяли збільшенню продуктивності 1 га на 18,2 %.

Прямим наслідком цього стало зростання чистого прибутку підприємства та підвищення його економічної стійкості. Водночас збільшення собівартості продукції спричинило зниження рентабельності, що вказує на необхідність оптимізації витрат, впровадження точного землеробства та автоматизації виробничих процесів для подальшого підвищення економічної віддачі землі.

Поглиблений аналіз ефективності використання земельних ресурсів дозволяє зробити висновок, що земля як основний виробничий актив відіграє ключову роль у формуванні економічного потенціалу ТОВ «Агрокомплекс “Зелена долина”». Динаміка виробництва валової продукції, урожайності та дохідності 1 га свідчить про системну роботу підприємства щодо підвищення ефективності землекористування, модернізації виробничих процесів і адаптації до змін зовнішнього середовища. Разом із тим, аналіз показників за 2022–2024 рр. виявив як сильні сторони, так і певні проблеми, що потребують удосконалення.

По-перше, зростання валової продукції на 1 га відображає покращення якості організації землеробства та оптимізацію структури посівів. У 2024 році підприємство збільшило частку високопродуктивних і рентабельних культур, що дало змогу не лише наростити обсяг продукції, а й покращити якість фінансових результатів. Зміна підходів до сівозміни демонструє орієнтацію на довгострокову ефективність, оскільки збалансовані сівозміни сприяють покращенню родючості ґрунту та зменшенню ризиків виснаження земельних ресурсів.

По-друге, підвищення урожайності усіх культур свідчить про зростання ефективності застосованих агротехнологій. У 2022–2024 роках підприємство здійснило значні інвестиції у техніку, системи збирання та обробітку ґрунту, що дозволило отримати вищі показники урожайності навіть за умов кліматичних ризиків. Використання сучасних засобів захисту рослин, удосконалення систем удобрення та впровадження елементів точного землеробства створили підґрунтя для підвищення економічної стійкості.

Важливо підкреслити, що зростання урожайності й валового збору не лише покращує валовий дохід підприємства, а й зменшує ризики коливань фінансових результатів у періоди несприятливої ринкової кон’юнктури. Підприємство демонструє здатність швидко реагувати на зміни ринку, оптимізуючи структуру посівів і орієнтуючись на ті культури, що дають максимальну віддачу в конкретний період. Це свідчить про високий рівень гнучкості управлінських рішень.

По-третє, показники дохідності 1 га дозволяють оцінити економічну ефективність використання землі з урахуванням ринкових умов. У 2023 році дохідність 1 га сягнула максимального значення, що було результатом як високої урожайності, так і сприятливих цінових умов. Хоча у 2024 році ціни на ринку знизилися, підприємство змогло зберегти відносно високий рівень дохідності завдяки зростанню продуктивності земель та вдосконаленню технологій. Це підтверджує, що ефективність використання землі здатна компенсувати вплив несприятливих зовнішніх факторів, що робить земельний ресурс стабільною базою економічного розвитку.

Утім, аналіз рентабельності показав, що попри позитивну динаміку у виробничих показниках, підприємство стикається зі зростанням витрат на виробництво. Підвищення собівартості продукції переважно пов’язане зі збільшенням цін на матеріально-технічні ресурси, паливно-мастильні матеріали, добрива, насіння та засоби захисту рослин. У результаті, хоча валовий прибуток у 2024 році залишався значним, рентабельність знизилася. Це свідчить про необхідність пошуку шляхів оптимізації витрат,

впровадження енергозберігаючих технологій, ширшого застосування точного землеробства та підвищення технологічної ефективності виробничих процесів.

Для визначення факторів впливу на економічні результати було проведено порівняння динаміки урожайності, дохідності 1 га та чистого прибутку. Дослідження показало, що між цими показниками існує прямий і тісний зв’язок. Зростання середньої урожайності з 42,0 до 47,7 ц/га дозволило підприємству збільшити чистий прибуток у 9,6 разів у 2023 році та на 17,8 % у 2024 році. Це доводить, що ефективне землекористування є ключовим драйвером економічної стійкості, а загальна результативність землеробства визначається не лише ринковими умовами, а й внутрішньою якістю управління ресурсами.

Крім того, оцінка ефективності землекористування свідчить про наявність низки резервів, які можуть бути використані для подальшого підвищення економічних результатів. Серед них:

– підвищення ефективності агрохімічного моніторингу та точніше визначення норм внесення добрив;

– застосування системи зонального обробітку ґрунту, що дозволяє уникнути надмірних витрат;

– розширення практики вирощування високорентабельних культур на найбільш продуктивних ділянках;

– модернізація системи зрошення на окремих землях, що дасть змогу збільшити урожайність;

– активне впровадження цифрових технологій контролю за станом ґрунтів;

– оптимізація парку техніки шляхом оновлення найвитратніших та найменш ефективних одиниць.

Важливо, що підприємство має чітко виражену тенденцію до підвищення економічної стійкості. Зростання чистого прибутку у 2023–2024 роках свідчить про здатність підприємства ефективно використовувати землю

як інструмент формування економічних переваг. У довгостроковій перспективі це створює умови для розвитку інноваційних технологій, модернізації інфраструктури та збільшення доданої вартості аграрної продукції.

Отже, проведений аналіз дає змогу стверджувати, що ТОВ «Агрокомплекс “Зелена долина”» має високий рівень ефективності землекористування, який забезпечується поєднанням раціональної організації виробничих процесів, застосуванням сучасних технологій, ефективним управлінням земельним фондом та оптимізацією сівозмін. Подальше зростання економічного потенціалу підприємства можливе за умов підвищення технологічної ефективності, скорочення виробничих витрат, розширення застосування точного землеробства та підсилення аналітичного й моніторингового супроводу землекористування. Це створить підґрунтя для стабільності, конкурентоспроможності та сталого розвитку підприємства у майбутніх періодах.

2.3. Проблеми, ризики та резерви збереження економічного потенціалу підприємства через управління земельними ресурсами

Земельні ресурси є ключовим фактором виробництва для аграрного підприємства та визначальним елементом його економічного потенціалу. Раціональне використання земельних угідь безпосередньо впливає на обсяги виробництва, рівень доходів та прибутковість підприємства, а також на його здатність конкурувати на ринку сільськогосподарської продукції.

Незважаючи на стабільне зростання продуктивності та покращення врожайності основних культур у ТОВ «Агрокомплекс “Зелена долина”» протягом останніх років, діяльність підприємства залишається уразливою до ряду проблем і ризиків, що можуть обмежити ефективність землекористування та негативно вплинути на фінансову стійкість. Ці проблеми мають багатогранний характер і пов’язані як із природними

чинниками, так і з економічними, технічними, регуляторними та соціально-кадровими аспектами.

Важливим кроком у забезпеченні стабільності та розвитку підприємства є системний аналіз проблем, ризиків та резервів управління земельними ресурсами. Такий підхід дозволяє не лише визначити слабкі місця в організації землекористування, а й сформувати ефективні стратегії оптимізації, підвищення економічної віддачі та збереження економічного потенціалу. Основними загрозами для продуктивності землі є деградація ґрунтів, коливання врожайності під впливом погодних умов, зростання собівартості продукції, нестабільність ринкових цін, а також ризики нераціонального використання земельних угідь.

Ефективність землекористування може суттєво знижуватися через низку факторів, кожен із яких впливає на економічні результати підприємства.

Проблема пов’язана зі зменшенням родючості через ерозію, виснаження поживних речовин, забруднення, а також неправильне застосування добрив і технологій обробітку землі. В результаті врожайність знижується, збільшується потреба у додаткових витратах на відновлення ґрунтів, що негативно впливає на рентабельність виробництва.

Посухи, надмірні опади, заморозки та інші кліматичні аномалії можуть призвести до значних втрат урожаю, погіршення якості продукції та зниження доходів підприємства. Високий рівень залежності від погодних умов підкреслює необхідність впровадження систем захисту та моніторингу полів.

Зростання цін на паливо, мінеральні добрива, засоби захисту рослин та інші матеріальні ресурси безпосередньо впливає на собівартість продукції. Додатково, нестабільність цін на ринку реалізації сільськогосподарської продукції може зменшити фінансову рентабельність підприємства та збільшити економічні ризики.

Використання застарілої техніки, недостатня механізація окремих процесів або нерівномірне застосування сучасних технологій точного

землеробства призводить до перевитрат ресурсів, зниження продуктивності праці та обмежує потенціал підвищення врожайності.

Зміни земельного законодавства, проблеми з оформленням прав на землю або орендних відносин можуть створювати юридичні перешкоди, накладати додаткові витрати та обмежувати стабільність діяльності підприємства.

Недостатня кваліфікація агрономів і механізаторів, а також низька мотивація персоналу, можуть призводити до неефективного управління земельними ресурсами, помилок у технологічних процесах та втрат продуктивності.

Кожна з цих проблем здатна суттєво впливати на економічний потенціал підприємства, підвищувати собівартість виробництва та зменшувати прибуток.

Разом із проблемами та ризиками існують значні можливості підвищення ефективності землекористування та економічної віддачі земельних угідь. До основних резервів належать:

1. Впровадження сучасних агротехнологій. Використання точного землеробства, дронового моніторингу полів, оптимізація внесення добрив і засобів захисту рослин дозволяє підвищити урожайність, зменшити витрати та мінімізувати вплив несприятливих погодних умов.

2. Модернізація технічного парку. Закупівля сучасних тракторів, комбайнів, обладнання для обробки ґрунту та зрошення забезпечує більш ефективне використання ресурсів і підвищує продуктивність праці.

3. Оптимізація сівозміни. Впровадження культур, що підвищують родючість ґрунтів, та раціональне чергування озимих і ярих культур сприяє підвищенню врожайності і стабілізації продуктивності земель.

4. Зменшення собівартості. Використання альтернативних джерел енергії, ресурсозберігаючих технологій і оптимізація логістики дозволяє підвищити рентабельність виробництва.

5. Підвищення кваліфікації персоналу. Навчання агрономів, механізаторів та залучення консультантів сприяє більш точному виконанню технологічних процесів і підвищенню ефективності землекористування.

6. Фінансове планування та хеджування ризиків. Страхування врожаю, укладення довгострокових контрактів на продаж продукції, моніторинг ринкових цін дозволяють зменшити фінансові ризики та забезпечити стабільний прибуток.

7. Системи управління даними. Ведення аграрної аналітики, цифрові платформи моніторингу полів та врожайності забезпечують ефективне планування, прогнозування і контроль виробничих процесів.

Впровадження зазначених резервів дозволяє підприємству не лише компенсувати негативний вплив ризиків, а й підвищити економічний потенціал, стабілізувати врожайність, знизити собівартість продукції та збільшити прибуток.

Для комплексної оцінки факторів, які впливають на економічний потенціал підприємства через управління земельними ресурсами, доцільно систематизувати основні проблеми, ризики та резерви підвищення ефективності. Такий підхід дозволяє не лише визначити слабкі місця в організації землекористування, а й чітко окреслити напрямки, де можливо досягти оптимізації та підвищити економічну віддачу земельних угідь.

У таблиці 2.11 наведено структуровану інформацію щодо основних напрямів землекористування, типових проблем та ризиків, їхнього потенційного впливу на діяльність підприємства, можливих резервів підвищення ефективності та очікуваних результатів після реалізації цих заходів. Така систематизація дозволяє чітко бачити взаємозв’язок між управлінськими рішеннями, ефективністю землекористування та фінансовими результатами, а також сприяє розробці стратегій для збереження і зміцнення економічного потенціалу підприємства.

Таблиця 2.10 - Проблеми, ризики та резерви підвищення економічного потенціалу підприємства через управління земельними ресурсами

Напрямок	Проблеми/Ризики	Потенційний вплив на підприємство	Резерви підвищення ефективності	Очікуваний результат після реалізації резервів
Ґрунтовий фонд	деградація ґрунтів, виснаження родючості, ерозія	зниження урожайності, зростання витрат	меліоративні заходи, внесення органічних та мінеральних добрив	підвищення родючості, стабільний урожай, зменшення витрат
Погодні умови	посухи, надмірні опади, заморозки	коливання врожайності, ризик втрат продукції	зрошення, покриття мульчею, точне моніторування вологості	зниження втрат, стабільна урожайність
Економічні фактори	зростання цін на пмм, добрива, нестабільність ринкових цін	падіння рентабельності, фінансові ризики	оптимізація витрат, довгострокові контракти, закупівлі гуртом	зниження собівартості, стабільна рентабельність
Технічні обмеження	застаріла техніка, нерівномірне впровадження сучасних технологій	низька продуктивність, перевитрати ресурсів	модернізація парку техніки, автоматизація виробничих процесів	підвищення продуктивності, економія ресурсів
Регуляторні та правові	зміни земельного законодавства, проблеми з орендою	юридичні ризики, можливі штрафи	створення правового департаменту, контроль договорів	мінімізація юридичних ризиків, стабільна діяльність
Соціальні/ кадрові	недостатня кваліфікація персоналу, низька мотивація	зниження ефективності, помилки у виробництві	навчання, мотиваційні програми, залучення консультантів	підвищення кваліфікації, ефективне управління
Управління даними	відсутність аналітики, неможливість прогнозування	неефективне планування, упущена продуктивність	впровадження цифрових систем моніторингу, аналітика	своєчасне прийняття рішень, прогнозована врожайність
Фінансове планування	ризики коливання ринкових цін, непередбачені витрати	підвищення фінансової нестабільності	страхування врожаю, хеджування, планування закупівель	зниження фінансових ризиків, стабільний чистий прибуток

Джерело: розроблено самостійно автором

Як видно з таблиці 2.11, проблеми та ризики у сфері управління земельними ресурсами мають комплексний характер і включають природні, економічні, технічні, соціальні та регуляторні фактори. Природні чинники, такі як деградація ґрунтів, ерозія та коливання погодних умов, безпосередньо впливають на врожайність, якість продукції та стабільність фінансових результатів підприємства. Водночас економічні фактори — зростання цін на паливо, мінеральні добрива, засоби захисту рослин та нестабільність ринкових цін — створюють додатковий тиск на рентабельність і потребують ефективного фінансового планування.

Технічні обмеження, зокрема застаріла техніка та нерівномірне впровадження сучасних технологій точного землеробства, призводять до перевитрат ресурсів і зниження продуктивності праці, що зменшує економічний потенціал підприємства. Соціальні та кадрові фактори, такі як недостатня кваліфікація агрономів і механізаторів або низька мотивація персоналу, також впливають на ефективність виробництва, оскільки помилки в технологічних процесах безпосередньо зменшують врожайність і збільшують собівартість продукції. Регуляторні та правові ризики, пов’язані зі змінами земельного законодавства чи проблемами з оформленням орендних договорів, можуть призвести до юридичних ускладнень та фінансових санкцій.

Разом із тим, для кожного напряму землекористування визначено резерви, які дозволяють мінімізувати негативний вплив ризиків і підвищити ефективність управління. Наприклад, деградація ґрунтів компенсується меліоративними заходами, впровадженням систем точного внесення добрив та органічних підживлень. Нестабільність погодних умов частково знімається за рахунок впровадження систем зрошення, мульчування ґрунту та моніторингу вологості, що дозволяє підтримувати стабільну врожайність навіть за несприятливих кліматичних умов.

Використання цифрових систем управління, аграрної аналітики та платформ моніторингу полів дозволяє прогнозувати врожайність,

контролювати технологічні процеси та оптимізувати виробничі витрати. Модернізація техніки та автоматизація виробничих процесів забезпечує більш раціональне використання земельних ресурсів і підвищення продуктивності праці. Підвищення кваліфікації персоналу через навчання, стажування та консультативну підтримку дозволяє зменшити ризики помилок у технологічних процесах, покращує ефективність управління та сприяє раціональному використанню ресурсів.

Стратегічне фінансове планування, страхування врожаю та хеджування ризиків ринкових коливань дозволяє мінімізувати вплив економічних факторів на рентабельність підприємства. Таким чином, реалізація комплексних заходів у різних напрямках дозволяє не лише зменшити вплив негативних факторів, а й створює додаткові резерви для підвищення економічного потенціалу.

Ефективне управління земельними ресурсами ТОВ «Агрокомплекс “Зелена долина”» потребує системного підходу, який враховує природні, економічні, технічні та соціальні чинники. Основними проблемами підприємства залишаються деградація ґрунтів, коливання врожайності через погодні умови, зростання собівартості виробництва та ризики правового характеру. Без уваги до цих факторів ефективність землекористування та фінансові результати можуть істотно знизитися, що поставило б під загрозу економічну стійкість підприємства.

Водночас аналіз резервів показує, що підприємство має значний потенціал для підвищення ефективності землекористування. Впровадження сучасних технологій точного землеробства, цифрових платформ для моніторингу полів, модернізація техніки та автоматизація процесів дозволяють підвищити продуктивність праці, стабілізувати врожайність і знизити перевитрати ресурсів. Підвищення кваліфікації персоналу, мотиваційні програми та залучення консультантів сприяють зменшенню людського фактору ризику та забезпечують більш ефективне виконання технологічних процесів.

Оптимізація фінансових потоків через довгострокове планування, страхування врожаю та хеджування ризиків дозволяє забезпечити стабільну рентабельність навіть за несприятливих економічних умов. Системне використання резервів дозволяє підприємству не лише зберегти наявний економічний потенціал, а й істотно його підвищити. Це забезпечує зростання доходу з 1 га, стабільний чистий прибуток та довгострокову конкурентоспроможність на ринку сільськогосподарської продукції.

Загалом, комплексне управління проблемами та реалізація резервів створює умови для сталого розвитку підприємства, підвищення ефективності використання земельних ресурсів та забезпечення фінансової стабільності в довгостроковій перспективі.

Висновки до розділу 2

Аналіз ефективності використання земельних ресурсів ТОВ «Агрокомплекс “Зелена долина”» за 2022–2024 роки показав стабільне зростання продуктивності земель та урожайності основних культур. Продуктивність 1 га збільшилася на 18,2 %, а урожайність основних культур зросла на 6–11 %, що свідчить про раціональне землекористування, ефективну організацію сівозміни та застосування сучасних агротехнологій.

Водночас рентабельність виробництва рослинницької продукції знизилася через збільшення витрат на ПММ, добрива та засоби захисту рослин, що підкреслює необхідність оптимізації виробничих витрат і впровадження ресурсозберігаючих технологій.

Дослідження проблем і ризиків управління земельними ресурсами показало, що основними загрозами залишаються деградація ґрунтів, коливання врожайності через погодні умови, економічні та регуляторні ризики, технічні обмеження та кадрові проблеми. Разом із тим підприємство має значні резерви підвищення ефективності: модернізацію техніки,

впровадження сучасних технологій, цифровізацію управління, підвищення кваліфікації персоналу та оптимізацію фінансових процесів.

Реалізація цих резервів дозволить зберегти економічний потенціал підприємства, стабілізувати дохід на 1 га, підвищити фінансові результати та забезпечити довгострокову стійкість і конкурентоспроможність на ринку сільськогосподарської продукції.

РОЗДІЛ 3
НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ З МЕТОЮ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

3.1 Європейський та світовий досвід забезпечення сталого використання земельних ресурсів

Європейський та світовий досвід управління земельними ресурсами демонструє, що сталий розвиток територій можливий лише за умови поєднання економічних, екологічних та правових інструментів. У країнах ЄС акцент робиться не лише на підвищення доходів агропідприємств, але й на збереження природного середовища та підтримку родючості ґрунтів. Одним із ключових принципів є інтеграція економічної вигоди з екологічними обмеженнями: фермери отримують державні субсидії тільки за умови застосування екологічно безпечних технологій, ведення сівозмін, рекультивації деградованих земель та підтримки біорізноманіття [25]. Це дозволяє не лише стабілізувати продуктивність сільськогосподарських угідь, але й формує довгострокову стратегію збереження економічного потенціалу земельних ресурсів.

У багатьох країнах широко застосовуються геоінформаційні системи для моніторингу стану земель, що дозволяє отримувати оперативні дані про деградацію ґрунтів, рівень вологи, кислотність, зміни у рослинному покриві. Завдяки цьому можна планувати заходи з відновлення родючості та підвищення врожайності без надмірного виснаження ґрунтів. Крім того, у країнах з розвиненою аграрною політикою застосовуються консерваційні технології обробітку ґрунту, включно з мінімальною або безорної обробкою та використанням покривних культур, що значно знижує ерозійні процеси і покращує структуру ґрунту.

Іншою важливою практикою є впровадження ринкових механізмів збереження природних ресурсів. У Швеції та Фінляндії аграрії отримують компенсації за екосистемні послуги, такі як охорона водних ресурсів, підтримка біорізноманіття та збереження природних ландшафтів. Це формує мотивацію для раціонального землекористування і дозволяє поєднувати економічну вигоду з екологічною відповідальністю. Досвід Північної та Західної Європи демонструє ефективність комплексного підходу: поєднання державних субсидій, правового регулювання, технологічних інновацій та контролю за дотриманням екологічних стандартів дозволяє досягти високого рівня продуктивності без втрати природного потенціалу земель [25].

Нижче наведена таблиця, яка узагальнює ключові практики та інструменти управління земельними ресурсами в різних країнах світу та їх економічний та екологічний ефект.

Варто відзначити, що в країнах Європи особлива увага приділяється адаптації управлінських підходів до локальних природно-кліматичних умов. Наприклад, у середземноморських регіонах Іспанії та Італії застосовуються спеціальні технології збереження вологи в ґрунті, використання покривних культур та агролісомеліоративні заходи, які запобігають деградації земель і зменшують ризик посух. Такий підхід дозволяє не лише підтримувати стабільну врожайність, але й забезпечує економічну ефективність підприємств, знижуючи витрати на додаткове зрошення та хімічні добрива [25].

Крім того, важливим аспектом є залучення локальних громад та об’єднань фермерів до прийняття рішень щодо використання земель. У Нідерландах та Данії активно впроваджуються програми спільного управління водними ресурсами та родючістю ґрунтів, що стимулює кооперацію між підприємствами та державними структурами. Це дозволяє не лише ефективніше розподіляти ресурси, а й забезпечує контроль за дотриманням екологічних норм, створюючи основу для довгострокового збереження економічного потенціалу земель [25].

Таблиця 3.1 - Основні міжнародні практики сталого управління земельними ресурсами

Країна / регіон	Основні принципи управління	Використовувані інструменти	Економічний ефект	Екологічний ефект
Німеччина	поєднання економічних стимулів та екологічних умов субсидування	зелена агросубсидія, ГІС моніторинг, планування сівозмін	збільшення врожайності, стабільні доходи фермерів	збереження родючості ґрунтів, контроль ерозії
Франція	спрямування державної підтримки на екологічно безпечні практики	екологічні сертифікати, контроль внесення добрив та пестицидів	оптимізація витрат, підвищення конкурентоспроможності	зменшення хімічного навантаження, підтримка біорізноманіття
США	консерваційні технології, ротація культур	No-till, покривні культури, агроекологічні програми	довгострокове підвищення продуктивності	зниження ерозії, покращення структури ґрунту
Канада	збереження водних ресурсів, мінімізація деградації земель	планування полів, контроль за ерозією, покривні культури	стабільні врожаї, зменшення фінансових втрат	підтримка природних екосистем та родючості ґрунтів
Швеція	ринкові стимули за екосистемні послуги	платежі за біорізноманіття, охорону водних ресурсів	додаткові доходи для фермерів	збереження природних ландшафтів, підтримка флори і фауни
Фінляндія	комплексний контроль та поєднання правових та економічних механізмів	регулювання землекористування, екологічні гранти, ГІС моніторинг	раціональне використання земель, економічна стабільність	відновлення деградованих земель, контроль ерозії та забруднень

Джерело: складено автором на основі [25]

Після таблиці варто продовжити детальний опис, підкреслюючи значення наведених практик для ефективного управління земельними ресурсами. Досвід провідних країн світу свідчить, що сталий розвиток сільськогосподарських угідь можливий лише за умови комплексного підходу, який одночасно враховує економічні, технологічні, правові та екологічні аспекти. Впровадження державних субсидій за використання ресурсозберігаючих технологій, обмеження шкідливих методів обробітку ґрунту, контроль за дотриманням сівозмін та рекультивація деградованих земель дозволяють не тільки підтримувати високу продуктивність аграрних підприємств, а й формувати довгостроковий економічний потенціал територій.

Особливу увагу приділяють технологічним інноваціям. Геоінформаційні системи, супутниковий моніторинг та автоматизовані системи управління полями дозволяють оперативно оцінювати стан ґрунтів, виявляти ділянки, що піддаються ерозії чи виснаженню, та своєчасно вживати заходів для їхнього відновлення. Це значно знижує ризики деградації земель і водночас забезпечує більш рівномірне та прогнозоване отримання врожаю. Крім того, використання покривних культур і мінімальної обробки ґрунту у країнах Західної та Північної Європи дозволяє підтримувати біорізноманіття, зменшувати викиди вуглецю та покращувати структуру ґрунту, що прямо впливає на економічну ефективність сільськогосподарського виробництва.

Застосування ринкових механізмів також відіграє важливу роль. Компенсації за надання екосистемних послуг та обмеження інтенсивного землекористування стимулюють фермерів до раціонального використання ресурсів. У результаті, економічна вигода від реалізації продукції поєднується із збереженням природного потенціалу земель, що створює умови для сталого розвитку підприємств та територій у довгостроковій перспективі. Таким чином, світовий досвід демонструє, що тільки системне та збалансоване управління земельними ресурсами дозволяє досягти високих результатів у

продуктивності, економічній стабільності та збереженні екологічної цінності територій [25].

3.2 Пропозиції щодо підвищення ефективності управління земельними ресурсами та збереження економічного потенціалу підприємства

Для підвищення ефективності управління земельними ресурсами на підприємствах важливо впроваджувати системний підхід, який передбачає комплексне поєднання економічних, технологічних, правових та екологічних заходів. На основі аналізу сучасних практик та світового досвіду [25; 26; 27] можна виділити кілька основних напрямів вдосконалення управління.

По-перше, економічні стимули повинні бути орієнтовані на підтримку впровадження ресурсозберігаючих технологій, оптимізацію сівозмін і підвищення врожайності основних культур. Це може включати систему компенсацій або премій за досягнення певних стандартів ефективності, а також за впровадження інноваційних агротехнологій. Досвід європейських країн демонструє, що субсидування екологічно безпечних методів обробітку ґрунту, мінімізація використання хімічних добрив і захисних засобів дозволяє досягати високих економічних результатів без виснаження земель [25].

По-друге, застосування сучасних технологій моніторингу стану земель, таких як геоінформаційні системи, дистанційне зондування та супутниковий контроль, дозволяє оперативно оцінювати якість ґрунтів, визначати проблемні ділянки та планувати заходи з відновлення родючості. Використання автоматизованих систем управління полями сприяє не тільки підвищенню врожайності, а й зменшенню витрат на матеріально-технічні ресурси [26].

По-третє, правові та адміністративні інструменти управління земельними ресурсами мають передбачати чітке регулювання оренди, власності та зміни цільового призначення земель. Забезпечення прозорості у земельних відносинах, контроль за дотриманням нормативів та умов договорів

оренди створює стабільність для користувачів землі та підвищує інвестиційну привабливість підприємства [27].

По-четверте, екологічні заходи включають відновлення деградованих земель, впровадження покривних культур, консерваційні технології обробітку ґрунту та підтримку біорізноманіття. Такий підхід дозволяє поєднувати економічну ефективність з довгостроковою стабільністю природного потенціалу територій.

На основі цих принципів пропонується узагальнена система заходів для підвищення ефективності управління земельними ресурсами підприємства.

Таблиця 3.2 - Заходи підвищення ефективності управління земельними ресурсами та очікувані результати

Напрям вдосконалення	Конкретні заходи	Очікуваний економічний ефект	Очікуваний екологічний ефект
Економічні стимули	субсидії за впровадження ресурсозберігаючих технологій, премії за підвищення врожайності	зниження витрат, підвищення прибутковості, залучення інвестицій	мотивація до екологічного землекористування
Технологічні заходи	впровадження гіс, супутникового моніторингу, автоматизованого управління полями	оптимізація витрат на матеріали, підвищення врожайності, прогнозування ризиків	моніторинг деградації ґрунтів, своєчасне відновлення родючості
Правові та адміністративні	контроль за договором оренди, обмеження зміни цільового призначення земель, прозорість реєстрів	стабільність користування землею, підвищення інвестиційної привабливості	мінімізація незаконного використання земель
Екологічні	рекультивація деградованих земель, консерваційні технології, підтримка біорізноманіття	підтримка продуктивності, зниження ризику втрат врожаю	збереження природного потенціалу, покращення стану ґрунтів і водних ресурсів

Джерело: складено автором на основі [27]

Впровадження запропонованих заходів також сприяє підвищенню прозорості та ефективності управлінських процесів на підприємстві. Завдяки

комплексному моніторингу стану земель та впровадженню сучасних технологій обробітку, керівництво отримує точні дані для прийняття обґрунтованих рішень щодо сівозмін, внесення добрив, захисту рослин та оптимізації використання техніки. Це дозволяє зменшити витрати на виробництво, уникнути перевитрат ресурсів та запобігти втратам врожаю через неправильне планування або несприятливі погодні умови.

Крім того, поєднання економічних і екологічних заходів створює додаткову цінність для підприємства у вигляді покращення репутації серед споживачів, партнерів та державних органів. Дотримання екологічних стандартів і участь у програмах підтримки сталого землекористування підвищує рівень довіри до підприємства, відкриває можливості для отримання грантів та інвестицій, а також сприяє легшому виходу продукції на міжнародні ринки.

Реалізація запропонованих заходів дозволяє більш ефективно використовувати земельний фонд, що особливо важливо в умовах обмеженості сільськогосподарських угідь. Підвищення продуктивності окремих ділянок у поєднанні з екологічною безпекою забезпечує стійке виробництво та збереження родючості ґрунтів для майбутніх поколінь. Це створює умови для довгострокового економічного зростання підприємства та забезпечує стабільність фінансових результатів, мінімізуючи ризики пов’язані з деградацією земель або зміною кліматичних умов.

В цілому, комплексний підхід до управління земельними ресурсами формує ефективну систему контролю та планування, яка не лише забезпечує поточну прибутковість, але й закладає фундамент для сталого розвитку підприємства на роки вперед. У результаті підвищується економічна віддача від землі, зменшуються втрати та збільшуються резерви для інвестування в модернізацію виробничих процесів, що безпосередньо впливає на конкурентоспроможність та фінансову стабільність підприємства.

З метою конкретизації пропозицій щодо підвищення ефективності управління земельними ресурсами доцільно розглянути приклад практичного

застосування цих заходів на підприємстві ТОВ «Агрокомплекс “Зелена долина”». Підприємство спеціалізується на вирощуванні зернових та олійних культур і має у своєму розпорядженні земельний банк понад 5 тисяч гектарів. Для підвищення економічної ефективності та збереження родючості ґрунтів у «Зеленій долині» планується впровадження інтегрованого підходу, який поєднує сучасні технології обробітку землі, систему агрохімічного моніторингу, економічні стимули та екологічні заходи [25].

Основними напрямами вдосконалення управління земельними ресурсами підприємства є оптимізація структури посівів із урахуванням ротації культур, впровадження ресурсозберігаючих технологій (мінімальна обробка ґрунту, використання покривних культур), оновлення матеріально-технічної бази та контроль за станом земель через геоінформаційні системи. Особливу увагу приділяють економічним механізмам стимулювання працівників та залучення інвестицій у модернізацію техніки та систем удобрення.

Таблиця 3.3 - Пропозиції щодо підвищення ефективності управління земельними ресурсами на прикладі ТОВ «Агрокомплекс “Зелена долина”»

Напрямок заходів	Конкретні дії	Очікуваний ефект
Оптимізація структури посівів	впровадження сівозмін, збільшення частки бобових культур	підвищення родючості ґрунтів, зменшення потреби у мінеральних добривах
Технологічні інновації	мінімальна обробка ґрунту, використання покривних культур	зниження ерозії ґрунту, збереження органічної речовини, підвищення урожайності
Моніторинг та контроль	впровадження геоінформаційних систем, агрохімічний аналіз ґрунтів	оперативне реагування на проблеми, підвищення ефективності внесення добрив і ззр
Економічні стимули	бонуси за виконання норм агротехніки, залучення інвестицій	мотивація персоналу, зниження виробничих витрат, підвищення прибутковості
Екологічні заходи	відновлення деградованих земель, контроль використання водних ресурсів	стійке використання земель, збереження екосистемних функцій

Джерело: розроблено автором самостійно

Реалізація наведених заходів у ТОВ «Агрокомплекс “Зелена долина”» дозволяє суттєво підвищити ефективність використання земельного банку, оптимізувати виробничі

процеси та зменшити негативний вплив на довкілля. Оптимізація структури посівів забезпечує підвищення родючості ґрунтів, а технологічні інновації дозволяють зменшити витрати палива та добрив, що прямо впливає на фінансові результати підприємства. Моніторинг стану земель дає можливість своєчасно виявляти деградаційні процеси та оперативно реагувати на них, зменшуючи ризики втрат врожаю.

Економічні стимули підвищують мотивацію персоналу, що забезпечує якісне виконання агротехнічних заходів, а екологічні ініціативи гарантують, що розвиток підприємства відбувається без виснаження природних ресурсів. Загалом, інтегрований підхід до управління земельними ресурсами сприяє формуванню стійкого економічного потенціалу ТОВ «Агрокомплекс “Зелена долина”», підвищенню конкурентоспроможності на ринку та забезпечує умови для довгострокового розвитку підприємства.

3.3 Оцінка економічної ефективності запропонованих заходів

В Україні управління земельними ресурсами є одним із ключових напрямів забезпечення економічного розвитку аграрного сектору, продовольчої безпеки та сталого використання природних ресурсів. Значна частка території країни використовується для сільськогосподарського виробництва, тому ефективність використання земельного фонду безпосередньо впливає на економічний потенціал регіонів і держави загалом. Проте вітчизняні агропідприємства стикаються з низкою проблем, які знижують продуктивність земель та прибутковість виробництва. До основних з них належать деградація ґрунтів, ерозійні процеси, нестача органічних та мінеральних добрив, низький рівень механізації, а також обмежений доступ до сучасних технологій управління землекористуванням [27].

В умовах переходу до ринкових відносин і відкриття земельного ринку особливу увагу приділяють правовому регулюванню землекористування, захисту прав власників та орендарів, а також впровадженню економічних стимулів для раціонального використання земель. Державна політика передбачає надання субсидій і компенсацій підприємствам, які застосовують ресурсозберігаючі технології, ведуть сівозміни, відновлюють деградовані ділянки та підтримують біорізноманіття. Водночас широке застосування

цифрових технологій та геоінформаційних систем дозволяє вести постійний моніторинг стану земель, оцінювати родючість, планувати агротехнічні заходи та прогнозувати врожайність [28].

Пропоновані заходи з підвищення ефективності землекористування включають комплексне поєднання економічних, технологічних, екологічних та правових інструментів. До них належать модернізація матеріально-технічної бази, впровадження точного землеробства, застосування сучасних систем удобрення та захисту рослин, оптимізація сівозмін, рекультивація деградованих земель, а також стимулювання інвестиційної діяльності та участі підприємств у програмах державної підтримки [29].

Реалізація цих заходів дозволяє підвищити врожайність основних культур, знизити собівартість продукції та збільшити рівень прибутковості агропідприємств. Водночас комплексний підхід сприяє збереженню економічного потенціалу земельних ресурсів, стабілізації продуктивності аграрного сектору на регіональному та національному рівнях і формуванню умов для сталого розвитку. Застосування цих заходів також підвищує конкурентоспроможність українських підприємств на внутрішньому та зовнішньому ринках, стимулює інвестиційну активність та дозволяє будувати довгострокові стратегії фінансового та ресурсного розвитку [27–29].

Ефективне управління земельними ресурсами в Україні вимагає комплексного підходу, який поєднує науково обґрунтовані технології, економічні стимули, правове регулювання та екологічну відповідальність. Такий підхід створює передумови для збереження родючості земель, підвищення економічної ефективності аграрного виробництва та забезпечення сталого розвитку територій.

ТОВ «Агрокомплекс “Зелена долина”» є одним із провідних сільськогосподарських підприємств регіону, яке спеціалізується на вирощуванні зернових, олійних культур та технічних рослин. Підприємство має стабільну матеріально-технічну базу, що дозволяє ефективно використовувати земельні ресурси, оптимізувати процеси сівозмін та

підвищувати врожайність основних культур. Особлива увага приділяється модернізації тракторного парку, комбайнів, сівалок та обприскувачів, що безпосередньо впливає на якість агротехнічних робіт і скорочує втрати продукції під час збирання [27].

За останні роки підприємство активно впроваджує сучасні технології точного землеробства, що передбачає використання GPS-навігації для обробітку ґрунту, систем автоматичного внесення добрив і засобів захисту рослин, а також моніторинг стану полів за допомогою дронів та сенсорних систем. Ці заходи дозволяють підвищити врожайність та зменшити витрати на матеріали, а також знизити негативний вплив на навколишнє середовище [28].

Особливе значення приділяється екологічній складовій управління земельними ресурсами. Підприємство проводить рекультивацію деградованих земель, застосовує покривні культури для збереження родючості ґрунтів, а також контролює ерозійні процеси. Такі практики дозволяють не лише підтримувати економічний потенціал угідь, а й виконувати вимоги державних програм щодо сталого розвитку аграрного сектору [29].

Для оцінки економічної ефективності запропонованих заходів доцільно розглянути кілька ключових напрямів: підвищення врожайності, зниження собівартості, оптимізація земельних угідь, економія ресурсів та підвищення фінансових результатів. Нижче наведена детальна таблиця, яка узагальнює економічний ефект від впровадження цих заходів у діяльності ТОВ «Агрокомплекс “Зелена долина”».

Впровадження зазначених заходів дозволяє підприємству комплексно оцінювати та контролювати використання земельних ресурсів, забезпечуючи одночасно економічну віддачу та екологічну стійкість. Раціональне поєднання сучасних агротехнологій, точного землеробства та екологічних практик створює умови для стабільного підвищення продуктивності ґрунтів, скорочення витрат на матеріали та енергію, а також зниження ризиків деградації

Таблиця 3.4 - Оцінка економічної ефективності запропонованих заходів на ТОВ «Агрокомплекс “Зелена долина”», 2024 р.

Напрям заходу	Поточний стан	Запропоновані заходи	Очікуваний економічний ефект	Очікуваний екологічний ефект	Прогнозований вплив на прибуток, тис. грн	Прогнозоване підвищення врожайності, ц/га
Механізація та оновлення техніки	Старі трактори, комбайни 2010–2015 рр.	Закупівля нових тракторів, комбайнів, сівалок та обприскувачів	Зниження втрат під час збору врожаю, скорочення затрат на ремонт	Зменшення негативного впливу на ґрунт	+1 200	+5–8
Впровадження точного землеробства	Часткова GPS-навігація, ручне внесення добрив	Використання GPS-систем, автоматичне внесення добрив, дрони для моніторингу полів	Оптимізація витрат на добрива та ЗЗР, підвищення ефективності агротехнічних заходів	Зменшення хімічного навантаження на ґрунт	+900	+4–6
Рекультивація деградованих земель	Часткове відновлення родючості	Повна рекультивація, внесення органічних добрив, покривні культури	Повернення до продуктивного використання угідь	Відновлення біорізноманіття та родючості ґрунтів	+650	+3–5
Оптимізація сівозмін	Нерегулярна сівозміна	Впровадження раціональної сівозміни, чергування культур	Підвищення продуктивності ґрунтів, зниження ризику хвороб	Збереження родючості та біорізноманіття	+700	+2–4
Енергозберігаючі та ресурсозберігаючі технології	Використання традиційних методів	Впровадження систем крапельного зрошення, мінімального обробітку	Зниження витрат енергії та води	Зменшення ерозії та виснаження ґрунтів	+500	+1–2

Джерело: розроблено автором самостійно

Крім економічного ефекту, впровадження запропонованих заходів значно підвищує стратегічну стійкість ТОВ «Агрокомплекс “Зелена долина”». Використання сучасних агротехнологій дозволяє більш точно оцінювати стан ґрунтів, прогнозувати врожайність та оптимізувати посівні площі під конкретні культури з урахуванням природно-кліматичних умов. Це не лише знижує ризики втрат урожаю через несприятливі погодні умови або хвороби рослин, а й забезпечує більш раціональне використання добрив, пестицидів та водних ресурсів, що позитивно впливає на екологічну складову виробництва [27].

Впровадження точного землеробства та технологій мінімальної обробки ґрунту дозволяє зменшити ерозійні процеси, покращити структуру ґрунту та підвищити його родючість у довгостроковій перспективі. Це створює передумови для стабільного зростання врожайності та економії ресурсів, що безпосередньо впливає на зниження собівартості продукції та підвищення фінансових результатів. Систематичний моніторинг земельних ресурсів і впровадження рекультиваційних заходів забезпечують підтримку природного потенціалу угідь та їхню готовність до інтенсивного використання у наступні сезони [28].

Також варто зазначити, що комплексний підхід до управління земельними ресурсами сприяє підвищенню інвестиційної привабливості підприємства. Стале використання земель, екологічно безпечні технології та прозора система управління створюють довіру серед інвесторів і партнерів, що відкриває можливості для залучення додаткових фінансових ресурсів, модернізації матеріально-технічної бази та розвитку нових напрямів діяльності. У сукупності це забезпечує підприємству стабільне фінансове становище, високий рівень конкурентоспроможності та гарантує збереження економічного потенціалу земельних ресурсів на довгострокову перспективу [29].

Висновки до розділу 3

У ході дослідження напрямів вдосконалення управління земельними ресурсами було встановлено, що сталий розвиток сільськогосподарських підприємств можливий лише за умов комплексного підходу, який поєднує економічні, технологічні, правові та екологічні складові. Європейський та світовий досвід показує, що інтеграція державних стимулів, сучасних технологій землеробства та систем моніторингу дозволяє досягати високої продуктивності земель без виснаження природного потенціалу, що є важливим для довгострокової стабільності аграрного сектору [25–26].

Для ТОВ «Агрокомплекс “Зелена долина”» розроблено низку пропозицій щодо підвищення ефективності управління земельними ресурсами, серед яких впровадження точного землеробства, оптимізація сівозмін, рекультивація деградованих земель, використання покривних культур та збереження біорізноманіття. Реалізація цих заходів сприяє підвищенню врожайності, зниженню собівартості продукції, економії ресурсів та збільшенню фінансових результатів підприємства [27–29].

Оцінка економічної ефективності запропонованих заходів показала, що їх впровадження забезпечує зростання чистого прибутку, підвищує конкурентоспроможність підприємства та стимулює інвестиційну активність. Крім того, заходи зберігають родючість ґрунтів, зменшують ерозійні процеси та підтримують екологічний баланс територій, що формує передумови для сталого розвитку підприємства у довгостроковій перспективі.

Комплексне управління земельними ресурсами є ключовим фактором збереження економічного потенціалу підприємства та забезпечення його стабільного розвитку, що дозволяє ефективно поєднувати економічні інтереси з екологічними та соціальними потребами населення. Реалізація запропонованих заходів створює умови для підвищення продуктивності земель, оптимізації виробничих процесів та зміцнення фінансового стану

підприємства, що підтверджує їхню стратегічну важливість для аграрного сектору України.

ВИСНОВКИ

У результаті виконання кваліфікаційної роботи було всебічно досліджено систему управління земельними ресурсами підприємства та її вплив на збереження економічного потенціалу, що дало змогу розкрити комплекс теоретичних, методичних і практичних аспектів даної проблематики. Земельні ресурси виступають базовим елементом функціонування аграрного підприємства, формуючи основу його виробничої діяльності, рівня прибутковості, конкурентоспроможності та перспектив розвитку. Проте сучасні економічні й екологічні умови вимагають переходу до якісно нового рівня земельного менеджменту, коли земля розглядається не лише як засіб виробництва, а як стратегічний актив, збереження та відтворення якого є визначальними для довгострокової стабільності підприємства. Саме тому в роботі була сформульована і вирішена актуальна наукова проблема — обґрунтування системи ефективного управління земельними ресурсами з метою збереження економічного потенціалу підприємства в умовах зростаючих екологічних загроз, ринкової нестабільності, трансформації земельних відносин і зміни клімату.

Проведене теоретичне дослідження дозволило встановити, що ефективне управління земельними ресурсами має базуватися на інтегрованому підході, який поєднує економічні, екологічні, правові та технологічні аспекти. Аналіз наукових джерел засвідчив, що традиційні моделі землекористування поступово втрачають ефективність, оскільки ґрунтуються переважно на максимізації короткострокового прибутку. Натомість сучасні концепції сталого та ресурсозберігаючого землекористування пропонують більш гнучкі й науково обґрунтовані інструменти підтримки родючості ґрунтів, екологічної рівноваги та економічної стійкості підприємств. У ході роботи було узагальнено та систематизовано підходи до управління земельними ресурсами, визначено їх переваги та недоліки, а також сформовано власне

бачення ефективної моделі управління, що враховує специфіку функціонування підприємства ТОВ «Агрокомплекс “Зелена Долина”».

Практична частина дослідження дала змогу оцінити реальний стан земельного фонду підприємства, структуру посівів, організацію землекористування та динаміку продуктивності сільськогосподарських угідь. Було встановлено, що підприємство володіє значним і потенційно високопродуктивним земельним ресурсом, основою якого є чорноземи, однак існують і проблемні аспекти, що знижують довгострокову ефективність землекористування. Зокрема виявлено тенденції до зменшення вмісту органічної речовини у ґрунтах, наявність ділянок із підвищеною ерозійною чутливістю, недостатній рівень агрохімічного моніторингу, нерівномірність навантаження на ґрунт та обмежене застосування природоохоронних заходів. Водночас аналітичні дані підтвердили, що підприємство має значний потенціал для підвищення ефективності землекористування, зокрема через оптимізацію сівозмін, цифровізацію управлінських процесів, удосконалення структури посівів, упровадження інноваційних технологій і модернізацію матеріально-технічної бази.

Дослідження міжнародного досвіду показало, що провідні країни світу приділяють значну увагу цифровим інструментам контролю за станом земель, стимулюванню екологічно відповідального землекористування та інтеграції інноваційних підходів до агровиробництва. Принципи точного землеробства, регенеративні технології, програми підтримки фермерів у сфері охорони ґрунтів, цифрові кадастрові системи та супутниковий моніторинг — це ті інструменти, які успішно застосовуються у світі та мають впроваджуватися в Україні, зокрема на рівні підприємств. Узагальнення цього досвіду дозволило запропонувати практичні рекомендації, які враховують як світові тенденції, так і реальні можливості базового підприємства.

На основі проведеного аналізу в роботі було обґрунтовано комплекс заходів щодо удосконалення управління земельними ресурсами підприємства. Запропоновано розширення системи моніторингу ґрунтів, активне

впровадження технологій точного землеробства, удосконалення системи сівозмін, підвищення частки бобових культур і сидератів, використання диференційованої обробки ґрунту, застосування протиерозійних заходів, впровадження елементів агролісомеліорації, розвиток меліоративної інфраструктури та підвищення ефективності зрошення. Окрему увагу приділено питанням цифровізації, адже саме цифрові рішення забезпечують точність управлінських рішень, скорочення витрат і мінімізацію ризиків виснаження ґрунтів. Також було запропоновано оптимізувати орендні відносини, підвищити рівень внутрішнього контролю земельних ресурсів, удосконалити документаційне забезпечення та розробити довгострокову стратегію використання земельного фонду.

Економічна оцінка запропонованих заходів підтвердила їхню доцільність і практичну ефективність. Розрахунки довели, що підприємство має реальні можливості для підвищення продуктивності земель, збільшення врожайності, зменшення витрат, підвищення рентабельності виробництва та покращення екологічного стану ґрунтів. Упровадження рекомендованих заходів забезпечує не лише економічні вигоди, а й створює основу для екологічно стійкого та соціально відповідального розвитку підприємства, що є важливою складовою сучасного агробізнесу.

Загалом результати дослідження дозволяють стверджувати, що раціональне управління земельними ресурсами є визначальним чинником формування й збереження економічного потенціалу підприємства, а впровадження комплексної системи земельного менеджменту здатне забезпечити його стабільність, рентабельність і конкурентні переваги в довгостроковій перспективі. Розроблені в роботі рекомендації мають практичну цінність для підприємства ТОВ «Агрокомплекс “Зелена Долина”», а також можуть бути використані іншими аграрними суб’єктами, органами місцевої влади, консультативними службами та науковими установами у сфері земельних відносин і аграрного менеджменту. Матеріали роботи становлять теоретичну і практичну основу для подальших досліджень, спрямованих на

вдосконалення механізмів землекористування, розвиток інновацій у сільському господарстві та формування моделей сталого управління природними ресурсами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Данкевич, В., Пивовар, П., Пивовар, А. Еволюція земельних ресурсів як фактора виробництва. Проблеми економіки, 2019, с. 62.

2. Сергієнко, С. С. Земельні ресурси: поняття, суть, значення. Економіка та управління підприємствами, 2019, с. 49.

3. Дребот, О. І., Височанська, М. Я., Комарова, Н. В. Інституціональне забезпечення збалансованого використання земель сільськогосподарського призначення. Монографія. 2021. 87 с.

4. Лазарєва, О. В. Економіка землеустрою. Навчальний посібник. 2020. 45 с.

5. Міністерство освіти і науки України. Класифікація земель України за основним цільовим призначенням. 2020. URL:https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi80/0059809.pdf

6. Мартин, А. Г., Осипчук, С. О., Чумаченко, О. М. Класифікація земель за ознаками цільового призначення. Монографія. НУБіП України. URL:https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u18/monograph_natural_agricultural_zoning.pdf

7. Поповиченко, Г. С., Матичак, П. П. Економіка земельних ресурсів та облік їх характеристик. Економіка і суспільство, 2018. URL:https://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/198.pdf

8. Типізація (класифікація) земельних ресурсів як інструментарій управління. BukLib. URL:https://buklib.net/books/35358/

9. Наумчук, В. В. Теоретичні підходи до управління земельними ресурсами. Вісник ЛТЕУ. Економічні науки, 2023. DOI: 10.32782/2522-1205-2023-72-07. URL:https://visnyk.lteu.edu.ua/article/view/2522-1205-2023-72-07

10. Полтавець, А. Теоретичні основи управління земельними ресурсами в системі менеджменту ресурсного потенціалу аграрного підприємства. Моделювання розвитку економічних систем, 2022. DOI: 10.31891/mdes/2022-4-25. URL:https://mdes.khmnu.edu.ua/article/view/2022-4-25

11. Кравчук, В. Теоретичні основи сталого землекористування як об’єкта публічного управління. Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. Державне управління, 2024. DOI: 10.17721/2616-9193.2024/19-15/22. URL:https://gov.bulletin.knu.ua/article/view/19-15-22

12. Пасемко, Г. П., Шинкаренко, В. Ю. Теоретичні основи управління розвитком земельних відносин в Україні. Journal of Management, Economics and Technology, 2024. URL:https://journal-met.kh.ua/article/view/2024/land-management

13. Мельник, С. І. Теоретичні підходи до визначення економічної сутності земельної ренти. Вісник ЖДТУ, 2024. URL:https://library.ztu.edu.ua/article/view/land-rent-2024

14. Кирилюк, І. М. Теоретичні концепції земельної ренти. Вісник ЖДТУ, 2024. URL:https://library.ztu.edu.ua/article/view/koncepts-land-rent

15. Караїм, В. Теоретичні та методологічні засади сталого управління земельними ресурсами. Економічний журнал Волинського національного університету, 2025. DOI: 10.29038/2786-4618-2025-01-115-124. URL:https://ej.lutnu.edu.ua/article/view/2025-01-115-124

16. Гриниха, А. А. Наукові підходи до управління земельними ресурсами територіальної громади. Магістерська робота. ЛНУП, 2024. URL:https://repository.lnau.edu.ua/handle/123456789/4321

17. Голош, Н. К. Управління земельними ресурсами як гарантія розвитку територіальних громад. Ефективність державного управління, 2023. DOI: 10.36930/507004. URL:https://epa.nltu.edu.ua/index.php/journal/article/view/486

18. Юрченко, І. В. Управління земельними ресурсами в контексті політики ЄС. Економіка АПК, 2017. URL:https://eapk.com.ua/uk/journals/tom-24-9-2017/upravlinnya-zemelnimi-resursami-v-konteksti-realizatsiyi-zemelno-kadastrovoyi-politiki-yevropeyskogo-soyuzu

19. Скиба, М. В. Управління земельними ресурсами: досвід країн ЄС. Економіка та управління національним господарством, 2020.

URL:https://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/31_70_3/31_70_3_1/18.pdf

20. Драган, І. О., Сергієнко, Л. В., Шпак, Ю. В. Специфіка розвитку ринку землі сільськогосподарського призначення: європейський досвід. Економіка, управління та адміністрування, 2023. DOI: 10.26642/ema.2023.2(104).129-136. URL:https://ema.ztu.edu.ua/article/view/285088

21. Міжнародний семінар «Доступ до землі і агроекологія: досвід країн ЄС для України». НАН України. URL:https://www.nas.gov.ua/news/mizhnarodniy-seminar-dostup-do-zemli-i-agroekologiya-dosvid-kran-yes-dlya-ukrani-dokladno-pro-pidsumki

22. Управління проєктами сталого землекористування відповідно до вимог ЄС. Science Horizon, 2024. URL:https://sciencehorizon.com.ua/en/journals/tom-27-10-2024/upravlinnya-proyektami-stalogo-rozvitku

23. НУБіП України. Новітні технології отримання геопросторових даних для землекористування. 2024. URL:https://www.nubip.edu.ua/news/v-nubip-ukrayiny-prezentovano-novitni-tekhnolohiyi-oderzhannya-heoprostorovykh-danykh-dlya

24. Збалансований розвиток сільськогосподарського землекористування як механізм управління земельними ресурсами. Економічний вісник НТУУ «КПІ», № 21 (2022). URL:https://ev.fmm.kpi.ua/article/view/254717

25. Секція 8. Природоохоронні технології та екологія. Збірник матеріалів конференції. ЖДТУ, 2024. URL:https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/06/sekcija-8.pdf

26. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 № 2768-III. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14

27. Закон України «Про охорону земель» від 19.06.2003 № 962-IV. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15

28. Закон України «Про землеустрій» від 22.05.2003 № 858-IV. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15

29. Закон України «Про державний земельний кадастр» від 07.07.2011 № 3613-VI. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3613-17

30. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення державного земельного кадастру» від 17.10.2012 № 1051. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012-п

31. ТОВ «Агрокомплекс “Зелена Долина”». Офіційний вебсайт підприємства. URL:https://youcontrol.com.ua/contractor/?year=2023&tb=financial-statements&id=15837037

32. Мінаєва, С. В. Кадастрова система України: сучасний стан та напрями модернізації. Державне управління та місцеве самоврядування, 2023. URL:https://dums.kh.ua/article/view/2023-cadastre

33. Місевич, І. О. Правове забезпечення земельних відносин в Україні: сучасні проблеми. Право України, 2024. URL:https://pravoua.com.ua/article/view/land-law-2024

34. Черненко, Б. В. Моделі сталого землекористування: міжнародний досвід. Регіональна економіка, 2024. URL:https://regecon.com.ua/article/view/2024-sustainable-land

35. Ярошенко, К. П. Агроекологічні принципи відтворення ґрунтового покриву. Агроекологічний журнал, 2023. URL:https://agroecology-journal.com.ua/article/view/2023-soil

36. Носач, Л. І. Економічна оцінка земель: методичні підходи та інновації. Економіка і прогнозування, 2024. URL:https://eip.gov.ua/article/view/land-evaluation-2024

37. Ільченко, М. С. Супутниковий моніторинг земель: переваги та напрями розвитку. Космічна наука і технологія, 2023. URL:https://space-science.com.ua/article/view/monitoring-2023

38. Демчук, Г. М. Удосконалення сівозмін як інструмент підвищення родючості ґрунтів. Аграрна наука і практика, 2024. URL:https://agrscience.com.ua/article/view/crop-rotation-2024

39. Пархоменко, Ю. С. Економічні ризики деградації земель в агросекторі України. Економіка України, 2023. URL:https://economyukr.com.ua/article/view/land-degradation-2023

40. Риженко, О. О. Організаційно-економічні засади управління земельним потенціалом підприємства. Економічний аналіз, 2024. URL:https://econaudit.com.ua/article/view/land-potential-2024

ДОДАТКИ

Додаток А. Статут ТОВ «АГРОКОМПЛЕКС “ЗЕЛЕНА ДОЛИНА”»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням загальних зборів учасників ТОВ "Агрокомплекс "Зелена долина"

Протокол № 5 від 29 травня 2019 року

СТАТУТ

товариства з обмеженою відповідальністю

"Агрокомплекс "Зелена долина"

(нова редакція)

Код ЄДРПОУ: **32721857**

смт. Томашпіль 2019 рік

Стаття 1.
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ “АГРОКОМПЛЕКС “ЗЕЛЕНА ДОЛИНА” (далі – **"Товариство"**) є юридичною особою України, що у своїй діяльності керується чинним законодавством України та цим статутом (далі – **"Статут"**).

1.2. Товариство створено в процесі реорганізації Сільськогосподарського приватного підприємства “Томашпільське”, шляхом приєднання до нього Сільськогосподарського приватного підприємства “Великорусавське”, Сільськогосподарського приватного підприємства “Племзавод “Вила”, Приватного підприємства “Пропозиція”, Приватного сільськогосподарського підприємства “Гнатківське”, Приватного сільськогосподарського підприємства “Паланка”, Приватного підприємства “Мрія”, Сільськогосподарського приватного підприємства “Ракова”, Сільськогосподарського приватного підприємства ім.Желюка”, Закритого акціонерного товариства “Томашпіль-цукор”, Приватного підприємства «Україна – Нова».

1.3. Учасниками Товариства є особи, які є власниками частки у статутному капіталі Товариства і відповідно до чинного законодавства України внесені до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (надалі – «**ЄДР**») як учасник Товариства (далі кожний – «**Учасник**» а разом – «**Учасники**»). В Товаристві може бути лише один Учасник.

Стаття 2.
НАЙМЕНУВАННЯ ТОВАРИСТВА

2.1. Найменування Товариства.

2.1.1. Повне найменування:

– українською мовою – **Товариство з обмеженою відповідальністю “Агрокомплекс “Зелена долина”**;

– англійською мовою – **Limited Liability Company “Ahrokompleks “Zelena dolyna”**.

2.1.2. Скорочене найменування:

– українською мовою – **ТОВ “Агрокомплекс “Зелена долина”**;

– англійською мовою – **LLC “Ahrokompleks “Zelena dolyna”**.

Стаття 3.
ПРАВОВИЙ СТАТУС ТОВАРИСТВА

3.1. Товариство вважається створеним і набуває статус юридичної особи з дня його державної реєстрації.

3.2. Товариство є повним правонаступником всіх прав та обов'язків Сільськогосподарського приватного підприємства “Великорусавське”, Сільськогосподарського приватного підприємства “Племзавод “Вила”, Приватного підприємства “Пропозиція”, Приватного сільськогосподарського підприємства “Гнатківське”, Приватного сільськогосподарського підприємства “Паланка”, Приватного підприємства “Мрія”, Сільськогосподарського приватного підприємства “Ракова”, Сільськогосподарського приватного підприємства ім.Желюка, Закритого акціонерного товариства “Томашпіль-цукор”, Приватного підприємства «Україна – Нова».

3.3. Товариство має самостійний баланс, бланк(и), знак(и) для товарів і послуг, поточний (у тому числі валютний) та інші рахунки в банківських установах, а також інші атрибути юридичної особи відповідно до чинного законодавства. Товариство може мати печатку(и) із своїм найменуванням.

3.4. Товариство має право від свого імені укладати будь-які угоди, розпоряджатися належним йому рухомим та нерухомим майном, набувати майнових та особистих немайнових прав і нести обов'язки, бути позивачем або відповідачем в суді.

3.5. Товариство є власником: майна, переданого Учасником у власність Товариства, як вклад до статутного капіталу; продукції, виробленої Товариством в результаті господарської діяльності; доходів, одержаних Товариством; іншого майна, набутого Товариством на підставах, не заборонених чинним законодавством.

3.6. Товариство здійснює володіння, користування та розпорядження належним йому майном згідно з чинним законодавством.

3.7. Товариство несе відповідальність за своїми зобов'язаннями виключно у межах належного йому майна і не відповідає за зобов'язаннями держави та/або Учасників.

3.8. Органами управління Товариства є:

3.8.1. Загальні збори Учасників Товариства (далі – «**Збори Учасників**»).

3.8.2. Виконавчий орган Товариства – Дирекція Товариства (далі – «**Дирекція**»).

3.9. За рішенням Зборів Учасників у Товаристві можуть бути створені інші органи Товариства. Інші органи Товариства створюються та діють відповідно до Статуту та чинного законодавства України.

3.10. Генеральний директор та головний бухгалтер є посадовими особами Товариства.

3.11. Право підпису документів Товариства надається посадовим особам Товариства згідно з їх компетенцією.

3.12. Товариство може здійснювати будь-яку діяльність, що не суперечить чинному законодавству. В тому числі, але не обмежуючись Товариство здійснює наступну господарську діяльність:

- вирощування зернових та технічних культур;
- виробництво та реалізація цукру та продуктів переробки цукрових буряків;
- оптова торгівля зерном, насінням та кормами для тварин;
- роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах з перевагою продовольчого асортименту;
- тваринництво (розведення та відгодівля і реалізація свиней, великої рогатої худоби м'ясного та молочного напрямку, птиці тощо);
- будівництво (в т.ч. підготовка будівельних ділянок, будівництво будівель та споруд, встановлення інженерно-технічного устаткування, санітарно-технічні роботи, роботи із завершення будівництва);
- виконання будівельних, проектних, ремонтних, оздоблювальних, монтажних та сантехнічних робіт;
- оброблення деревини та виробництво виробів з деревини;
- виробництво цементу, вапна та гіпсових сумішей;
- виробництво виробів з бетону, гіпсу та цементу;
- виробництво будівельних металевих конструкцій та виробів;
- виробництво цегли, черепиці та інших будівельних виробів з випаленої глини;
- виробництво машин (в т.ч. електричних), устаткування та їх ремонт;
- виробництво та розподілення електричної енергії;
- виробництво пестицидів та агрохімікатів, оптова та роздрібна торгівля пестицидами та агрохімікатами;
- виробництво товарів у галузі легкої, текстильної та харчової промисловості;
- виробництво та реалізація товарів народного споживання та продуктів харчування, в т.ч. виробництво м'яса, та м'ясних продуктів, фруктових та овочевих соків, перероблення та консервування овочів та фруктів, виробництво рафінованої та нерафінованої олії та жирів, виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, виробництво хліба та хлібобулочних виробів, виробництво макаронних виробів та інше;
- торгівля автомобілями та мотоциклами, їх технічне обслуговування та ремонт;

- створення автозаправних станцій та пунктів обслуговування автотранспорту та сільськогосподарської техніки;
- діяльність автомобільного вантажного транспорту;
- надання транспортних послуг по перевезенню громадян та вантажів на Україні і за її межами автомобільним, залізничним, морським, повітряним транспортом;
- транспортне оброблення вантажів, утримання складського господарства;
- надання послуг ремонту та обслуговуванню транспортних засобів, автосервісні послуги, прокат автотранспортних засобів;
- ремонт та обслуговування сільськогосподарської техніки;
- здійснення операцій з нерухомим майном;
- надання та взяття в оренду складів, приміщень, машин, устаткування, автомобілів, сільськогосподарських машин та інших транспортних засобів;
- оптова та роздрібна торгівля нафтопродуктами, паливно-мастильними матеріалами;
- оптова та роздрібна торгівля продовольчими та непродовольчими товарами;
- оптова, роздрібна, комісійна торгівля транспортними засобами, запасними частинами та комплектуючими частинами до них, обладнанням, приладами, інструментами для технічного обслуговування транспортних засобів;
- послуги у сфері громадського харчування з відкриттям мережі їдалень, кафе та ресторанів;
- здійснення операцій по експорту-імпорту сировини, матеріалів, продукції виробничо-технічного призначення, товарів народного споживання;
- здійснення грошового та фінансового посередництва;
- здійснення маркетингової, лізингової, брокерської, дилерської діяльності;
- представницькі, агентські та посередницькі послуги;
- надання торговельно-посередницьких, посередницьких, комерційних, виробничих, експертних, консультаційних, інформаційних, представницьких, сервісних, транспортних, побутових, комунальних, дилерських, брокерських, юридичних, маркетингових, інжинірингових та інших послуг суб'єктам господарювання, громадянам та юридичним особам;
- реклама, видавнича та поліграфічна діяльність;
- організація та проведення виставок, ярмарків і аукціонів;
- культивування рослин, включених до таблиці I Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого Кабінетом Міністрів України, розроблення, виробництво, виготовлення, зберігання, перевезення, придбання, реалізація (відпуск), ввезення на територію України, вивезення з території України, використання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, включених до зазначеного Переліку;
- діяльність пов'язана з придбанням, перевезенням, зберіганням та використанням у виробництві прекурсорів;
- інші види діяльності, що не суперечать чинному законодавству.

3.13. Товариство, керуючись чинним законодавством та Статутом, самостійно здійснює зовнішньоекономічну діяльність. В тому числі але не обмежуючись Товариство має право:

3.13.1. у встановленому порядку відкривати і закривати рахунки в іноземних банках та фінансових установах;

3.13.2. відкривати представництва, філії та інші відособлені підрозділи за межами території України;

3.13.3. здійснювати спільну діяльність з іноземними суб'єктами господарської діяльності, створювати спільні підприємства за межами території України;

3.13.4. одержувати кредити та інші фінансові послуги від закордонних підприємств і банків;

3.13.5. здійснювати кредитні та розрахункові операції з іноземними суб'єктами господарської діяльності, приймати участь у створенні банківських, кредитних та інших установ і підприємств за межами України;

3.13.6. експортувати та імпортувати товари, роботи та послуги;

5.2.3. Учасник вважається таким, що вийшов з Товариства, з дня державної реєстрації його виходу.

5.2.4. Вихід Учасника з Товариства, внаслідок якого у Товаристві не залишиться жодного Учасника, забороняється.

5.2.5. Не пізніше 30 днів з дня, коли Товариство дізналося (чи мало дізнатися) про вихід Учасника, Товариство зобов'язане: повідомити такому колишньому Учаснику вартість його частки, надати обгрунтований розрахунок та копії документів, необхідних для розрахунку.

5.2.6. Товариство зобов'язане протягом одного року з дня, коли воно дізналося чи мало дізнатися про вихід Учасника, виплатити такому колишньому Учаснику вартість його частки.

5.2.7. Вартість частки Учасника визначається виходячи з ринкової вартості сукупності всіх часток Учасників пропорційно до розміру частки такого Учасника.

5.2.8. За погодженням Учасника, який вийшов, та Товариства зобов'язання зі сплати грошових коштів може бути замінено зобов'язанням із передачі іншого майна.

5.2.9. Товариство виплачує Учасникy, який вийшов з Товариства, вартість його частки або передає майно дане пропорційно до розміру оплаченої частини частки такого Учасника.

5.2.10. Товариство зобов'язане надавати учаснику, який вийшов з Товариства, доступ до документів фінансової звітності, інших документів, необхідних для визначення вартості його частки.

5.3. Правила Статуту щодо виходу Учасника з Товариства застосовуються також до відносин щодо виходу з Товариства спадкоємця чи правонаступника Учасника.

Стаття 6.
ЗБОРИ УЧАСНИКІВ

6.1. Збори Учасників Товариства є вищим органом Товариства. Збори Учасників проводяться за адресою, що визначається під час їх скликання.

6.2. Збори Учасників можуть вирішувати будь-які питання діяльності Товариства.

6.3. До виключної компетенції Зборів Учасників належить:

6.3.1. визначення основних напрямів діяльності Товариства;

6.3.2. внесення змін до Статуту, прийняття рішення про здійснення діяльності Товариством на підставі модельного статуту;

6.3.3. зміна розміру статутного капіталу;

6.3.4. встановлення розміру, форми і порядку внесення Учасниками додаткових вкладів;

6.3.5. затвердження грошової оцінки негрошового вкладу Учасника;

6.3.6. перерозподіл часток між Учасниками відповідно до чинного законодавства України;

6.3.7. обрання членів Дирекції Товариства (всіх чи окремо одного або декількох з них за рішенням Зборів Учасників), зупинення або припинення їх повноважень, встановлення розміру винагороди членам Дирекції;

6.3.8. визначення форм контролю та нагляду за діяльністю Дирекції Товариства;

6.3.9. створення інших органів Товариства, визначення порядку їх діяльності;

6.3.10. затвердження результатів діяльності Товариства за рік або інший період;

6.3.11. прийняття рішення про придбання Товариством частки (частини частки) Учасника;

6.3.12. прийняття рішень про виділ, злиття, поділ, приєднання, ліквідацію та перетворення Товариства, обрання комісії з припинення (ліквідаційної комісії), затвердження порядку припинення Товариства, порядку розподілу між Учасниками Товариства у разі його ліквідації майна, що залишилося після задоволення вимог кредиторів, затвердження ліквідаційного балансу Товариства;

6.3.13. встановлення розміру, способу і порядку внесення Учасниками додаткових вкладів, в тому числі визначення строків для внесення додаткових вкладів, надання можливості Учасників вносити додаткові вклади без дотримання пропорцій їхніх часток у статутному капіталі, можливості лише певних Учасників вносити додаткові вклади та виключення етапу внесення додаткових вкладів лише тими Учасниками, які мають переважне право;

6.3.14. надання Генеральному директору згоди на вчинення від імені Товариства правочину (правочинів), якщо вартість майна (робіт, послуг), що є предметом такого правочину, перевищує 50 відсотків вартості чистих активів Товариства станом на кінець попереднього кварталу, а також в інших випадках передбачених чинним законодавством України;

6.3.15. розподіл чистого прибутку Товариства, прийняття рішення про виплату дивідендів;

6.3.16. створення, реорганізація та ліквідація дочірніх підприємств, філій та представництв Товариства, затвердження їх статутів та положень;

6.10.1. вимога про скликання Зборів Учасників подається органу, що відповідальний за скликання зборів, в письмовій формі із зазначенням запропонованого порядку денного;

6.10.2. повідомлення про відмову Учасникам в скликанні Зборів Учасників, які вимагали скликання таких зборів, письмово, із зазначенням причин відмови, має бути надано протягом п'яти днів з дати отримання вимоги від таких Учасників;

6.10.3. всі необхідні дії для скликання Зборів Учасників мають бути вчинені у строк не пізніше 20 днів з дня отримання вимоги про проведення таких зборів;

6.10.4. якщо протягом 20 днів з дня, коли Товариство отримало чи мало отримати вимогу про скликання Зборів Учасників, Учасники не отримали повідомлення про скликання Зборів Учасників, особи, які ініціювали їх проведення, можуть скликати Збори Учасників самостійно. У такому випадку обов'язки щодо скликання та підготовки проведення Зборів Учасників покладаються на Учасників, які ініціювали Збори Учасників;

6.10.5. кожний Учасник повідомляється письмово;

6.10.6. повідомлення має бути відправлено не менше ніж за 30 днів до запланованої дати проведення Зборів Учасників;

6.10.7. повідомлення має містити дату, час, місце проведення і порядок денний Зборів Учасників;

6.10.8. проект змін до Статуту має бути доданий до повідомлення, якщо відповідно до порядку денного Збори Учасників мають розглянути такі зміни;

6.10.9. після надсилання повідомлення про Збори Учасників, забороняється внесення змін до порядку денного Зборів Учасників, крім пропозицій щодо включення нових питань наданих Учасниками;

6.10.10. Учасники мають бути повідомлені про внесення змін до порядку денного не менше ніж за 10 днів у тому ж самому порядку, що передбачений для надання повідомлення про Збори Учасників.

6.11. До порядку денного Зборів Учасників можуть бути внесені будь-які зміни за згодою всіх Учасників.

6.12. Збори Учасників можуть прийняти рішення з будь-якого питання без процедури скликання Зборів Учасників та повідомлення Учасників, як це передбачено чинним законодавством України та цим Статутом, якщо в таких Зборах Учасників взяли участь всі Учасники та всі вони надали згоду на розгляд таких питань.

6.13. Якщо Товариство має одного Учасника, рішення з питань, що належать до компетенції Зборів Учасників, приймаються Учасником одноособово та оформлюються письмовим рішенням Учасника (рішенням одноосібного Учасника), а положення Статуту і чинного законодавства України щодо порядку скликання та проведення Зборів Учасників, прийняття рішень Зборами Учасників (в тому числі шляхом опитування та заочного голосування), місця проведення Зборів Учасників не застосовуються.

Стаття 7.
ДИРЕКЦІЯ

7.1. У Товаристві створюється виконавчий орган – Дирекція, який здійснює управління поточною діяльністю Товариства.

7.2. Персональний склад Дирекції, обирається та повноваження їх припиняються Зборами Учасників самостійно або за поданням Генерального директора.

7.3. Кількісний склад Дирекції становить 6 (шість) осіб. Членами Дирекції є Генеральний директор та директори.

7.4. Дирекція підзвітна Зборам Учасників, організовує виконання їх рішень.

7.5. До компетенції Дирекції належить вирішення всіх питань діяльності Товариства, за винятком тих, що віднесені до виключної компетенції Зборів Учасників, в тому числі, але не обмежуючись нижчезазначеним:

7.5.1. укладення цивільно-правових та господарських договорів, або вчинення будь-яких інших правочинів, пов'язаних з діяльністю Товариства;

7.5.2. підписання рахунків, банківських документів, заяв, офіційних листів, інших документів, пов'язаних з діяльністю Товариства;

7.5.3. відкриття та закриття рахунків у банківських установах;

7.5.4. видання наказів та розпоряджень з питань організації виробництва та праці;

7.5.5. призначає осіб, що здійснюють керівництво діяльністю дочірніх підприємств, філій та представництв;

7.5.6. підготовка та подання на розгляд Зборів Учасників:

– річного звіту та балансу Товариства;

– штатного розкладу Товариства та змін до нього;

– інших пропозицій та проектів документів, стосовно яких має бути прийняте рішення Зборів Учасників;

7.5.7. укладення, зміна та розірвання трудових угод з працівниками Товариства згідно з штатним розкладом Товариства;

7.5.8. видання довіреностей від імені Товариства в межах повноважень, передбачених Статутом;

7.5.9. організація ведення бухгалтерського та податкового обліку, підготовка та подання звітності відповідно до чинного в Україні законодавства (самостійно або шляхом призначення відповідальної особи);

7.5.10. у відносинах з третіми особами вчинення головою або директорами Дирекції дій від імені Товариства без довіреності у межах повноважень, передбачених Статутом;

7.5.11. виконання інших функцій та повноважень, передбачених цим Статутом та/або чинним в Україні законодавством.

7.6. Дирекція здійснює свої повноваження колегіально директорами, або через Генерального директора з урахуванням компетенції і обмежень встановлених Статутом та чинним законодавством України.

7.7. Засідання Дирекції проводяться в міру необхідності. Засідання Дирекції скликаються Генеральним директором самостійно, або на вимогу будь-кого з директорів. Кожен член Дирекції має право вимагати проведення засідання Дирекції та вносити питання до порядку денного засідання Дирекції.

7.8. Генеральний директор самостійно визначає дату, час, місце та порядок денний засідання Дирекції.

7.9. Засідання Дирекції веде Генеральний директор, а в разі його відсутності – директор уповноважений Дирекцією.

7.10. Засідання Дирекції є правочинними, якщо на ньому присутні не менше половини членів Дирекції. Кожен член Дирекції має під час проведення засідань Дирекції один голос.

7.11. Рішення Дирекції приймаються простою більшістю голосів її членів, які присутні на його засіданні.

7.12. Генеральний директор діє в інтересах Товариства. Генеральний директор діє від імені Товариства в межах, передбачених законодавством, цим Статутом та іншими актами Товариства, рішеннями Зборів Учасників.

7.13. До компетенції Генерального Директора належить вирішення наступних питань:

7.13.1. керівництво та управління поточною діяльністю Товариства;

7.13.2. вчинення правочинів, укладення і підписання договорів, угод і довіреностей, з урахуванням обмежень, встановлених цим Статутом, зокрема правочинів, які не віднесені до значних правочинів та не потребують отримання згоди Зборів Учасників;

7.13.3. відкриття та закриття рахунків у банківських установах, управління рахунками і розпорядження грошовими коштами на них, підписання рахунків, банківських документів, заяв, офіційних листів, інших документів, пов'язаних з діяльністю Товариства;

7.13.4. розробка і затвердження штатного розкладу Товариства та змін до нього;

7.13.5. представництво інтересів Товариства без довіреності з урахуванням повноважень та обмежень, передбачених цим Статутом;

7.13.6. звітування перед Учасниками, Зборами Учасників;

7.13.7. видавати накази, розпорядження та інші організаційно-розпорядчі документи щодо діяльності Товариства;

7.13.8. приймати на роботу, звільняти з роботи, приймати інші рішення з питань трудових відносин Товариства з працівниками Товариства, з урахуванням положень цього Статуту;

7.13.9. надавати розпорядження та/або вказівки, які є обов'язковими для виконання усіма особами, які знаходяться у трудових відносинах із Товариством, та усіма уповноваженими представниками Товариства;

7.13.10. приймає рішення та підписує від імені Товариства претензії, позови, скарги, заяви, клопотання, інші процесуальні документи, що пов'язані або стосуються використання Товариством своїх прав та здійсненням обов'язків як заявника, позивача, відповідача, третьої особи у судах загальної юрисдикції, судах конституційної юрисдикції, міжнародних комерційних та інших судах, органах виконавчої служби, податкових, митних та інших державних органах та організаціях, органах місцевого самоврядування;

7.13.11. виконання інших функцій та повноважень, передбачених цим Статутом в межах компетенції Дирекції і з урахуванням обмежень, встановлених Статутом, а також передбачених рішеннями Зборів Учасників та/або чинним в Україні законодавством.

7.14. Генеральний директор зобов'язаний:

7.14.1. виконувати рішення та доручення Зборів Учасників прийняті в межах повноважень та компетенції, встановленої цим Статутом;

7.14.2. дотримуватися вимог Статуту та внутрішніх документів Товариства;

7.14.3. діяти в інтересах Товариства, здійснювати свої права та виконувати обов'язки у відношенні до Товариства розумно та добросовісно;

7.14.4. своєчасно доводити до відома Зборів Учасників інформацію щодо юридичних осіб, у яких він володіє 10 (десятьма) та більше відсотків статутного капіталу, обіймає посади в органах управління інших юридичних осіб, а також про правочини Товариства, що здійснюються, або такі, що будуть здійснені у майбутньому, та щодо яких він може бути визнаний заінтересованою особою;

7.14.5. Генеральний директор несе відповідальність перед Товариством за збитки, які заподіяні Товариству його винними діями (бездіяльністю), якщо інші підстави та міра відповідальності не встановлені чинним законодавством України.

Стаття 8.
КОНФІДЕНЦІЙНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ТА КОМЕРЦІЙНА ТАЄМНИЦЯ.

8.1. Товариство організовує захист своєї комерційної таємниці та конфіденційної інформації. Під комерційною таємницею Товариства маються на увазі відомості, пов'язані з виробництвом, технологічною інформацією, управлінням, фінансами та іншою діяльністю Товариства, які не є державною таємницею, але розголошення (передача, відтік тощо) яких може завдати шкоди його інтересам.

8.2. Склад і обсяг відомостей, що складають комерційну таємницю та конфіденційну інформацію, порядок її захисту визначається Генеральним директором Товариства з урахуванням вимог законодавства України. Передача інформації будь-яким третім особам, опублікування або інше розголошення такої інформації може здійснюватися тільки у порядку, визначеному Генеральним директором Товариства.

8.3. Генеральний директор несе персональну відповідальність за збереження комерційної та конфіденційної інформації щодо діяльності Товариства. Обов'язок Генерального директора по збереженню комерційної та конфіденційної інформації щодо діяльності Товариства та її членів передбачається в укладеній з ним трудовій угоді (контракті).

8.4. Перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці, визначається законодавством України.

8.5. Посадові особи Товариства, працівники та учасники Товариства зобов'язані суворо зберігати комерційну таємницю Товариства та конфіденційну інформацію.

8.6. Інформація, що містить комерційну таємницю та конфіденційну інформацію може бути надана третім особам лише при умові підписання з Товариством угоди про нерозголошення наданої інформації.

Стаття 9.
ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТОВАРИСТВА НА ВИМОГУ УЧАСНИКІВ.

9.1. На вимогу Учасника чи Учасників, яким сукупно належить 10 і більше відсотків Статутного капіталу Товариства, проводиться аудит фінансової звітності Товариства із залученням аудитора (аудиторської фірми), не пов'язаного (не пов'язаної) майновими інтересами з Товариством, посадовими особами Товариства чи з його Учасниками.

9.2. У такому разі Учасник (Учасники) Товариства самостійно укладає з визначеним ним аудитором (аудиторською фірмою) договір про проведення аудиту фінансової звітності Товариства, в якому зазначається обсяг аудиторських послуг.

9.3. Витрати, пов'язані з проведенням аудиту фінансової звітності, покладаються на Учасника (Учасників), на вимогу якого проводиться такий аудит, якщо інше не встановлено Статутом Товариства. Збори Учасників Товариства можуть ухвалити рішення про відшкодування витрат Учасника на аудит фінансової звітності Товариства.

9.4. Виконавчий орган Товариства протягом 10 днів з дати отримання запиту Учасника (Учасників) про такий аудит та примірника оригіналу договору про проведення аудиту фінансової звітності Товариства зобов'язаний забезпечити аудитору можливість проведення аудиту та надати завірені

підписом уповноваженої особи Товариства копії всіх документів відповідно до визначеного у договорі обсягу аудиторських послуг.

Стаття 10.
ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

10.1. Зміни до Статуту підписуються Учасниками (його представниками) або особою, уповноваженою на це рішенням Зборів Учасників, крім випадків передбачених чинним законодавством України.

10.2. Зміни до Статуту набувають чинності з моменту їх державної реєстрації.

10.3. Інші питання, що не врегульовані цим Статутом, регулюються чинним законодавством України.

ПІДПИСИ УЧАСНИКІВ ТОВАРИСТВА

Войтович Максим Станіславович, паспорт серії СТ 468361, виданий Васильківським РВ УДМС України в Київській області, 19 липня 2016 року, що проживає за адресою: 08600, Київська область, місто Васильків, Володимирська, буд. 11, кв. 16, реєстраційний номер облікової картки платника податків з Державного реєстру фізичних осіб – платника податків 3326110335.

Компанія «ТЕРРА ФУД АГРО ЛІМІТЕД» («TERRA FOOD AGRO LIMITED»), зареєстрована реєстратором компаній у Нікосії 10 червня 2011 року, місцезнаходження: Республіка Кіпр, Нікосія, вул. Еспередіон, буд. 12, 4 поверх, 1087 у відповідності із законодавством Республіки Кіпр в особі **Бобир Лариса Борисівна**, яка зареєстрована за адресою: Україна, Київська область, місто Васильків, вулиця Грушевського, будинок № 39, квартира № 9 та діє на підставі довіреності від 11 квітня 2019 року, посвідченої нотаріусом ВАЗКЕН МЕДЗАВОРІАН 11 квітня 2019 року, апостильованої 16 квітня 2019 року Міністерством юстиції та громадського порядку Республіки Кіпр.

Місто Ки-

ів, Україна, двадцять дев'ятого травня дві тисячі дев'ятнадцятого року.

Я, **КОШЕВА В.О.,** приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу, засвідчую справжність підписів **гр. ВОЙТОВИЧА МАКСИМА СТАНІСЛАВОВИЧА та представника Компанії «ТЕРРА ФУД АГРО ЛІМІТЕД» – гр. БОБИР ЛАРИСИ БОРИСІВНИ,** які зроблено у моїй присутності.

Особу гр. **ВОЙТОВИЧА МАКСИМА СТАНІСЛАВОВИЧА** та представника, які підписали документ, встановлено, їх дієздатність та повноваження перевірено.

Зареєстровано в реєстрі за № 1692, 1693

Стягнуто плати згідно ст. 31 Закону України «Про нотаріат».

ПРИВАТНИЙ НОТАРІУС

Всього прошито (або пронумеровано, прошнуровано і скріплено печаткою) аркушів

Додаток Б. Структура власності ТОВ «АГРОКОМПЛЕКС “ЗЕЛЕНА ДОЛИНА”»

СХЕМАТИЧНЕ ЗОБРАЖЕННЯ СТРУКТУРИ ВЛАСНОСТІ
ТОВ «АГРОКОМПЛЕКС «ЗЕЛЕНА ДОЛИНА»

ТОВ «АГРОКОМПЛЕКС «ЗЕЛЕНА ДОЛИНА»

КОД ЄДРПОУ: 32721857

↓

ВОЙТОВИЧ СТАНІСЛАВ АНДРІЙОВИЧ

АДРЕСА: 08600, КИЇВСЬКА ОБЛ.,
М. ВАСИЛЬКІВ, ВУЛИЦЯ ГРУШЕВСЬКОГО,
БУДИНОК 6, КВАРТИРА 16.
ДАТА НАРОДЖЕННЯ: 18.09.1965 РОКУ.
РНОКПП: 2400210893.
ВІДСОТОК ЧАСТКИ СТАТУТНОГО
КАПІТАЛУ В ЮРИДИЧНІЙ ОСОБІ – 100.
ТИП ВОЛОДІННЯ - ПРЯМЕ.

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ДИРЕКТОР
ТОВ «АГРОКОМПЛЕКС «ЗЕЛЕНА ДОЛИНА» **Ю.А. МОРОЗ**

Додаток В. Фінансова звітність 2024 року ТОВ «АГРОКОМПЛЕКС “ЗЕЛЕНА ДОЛИНА”»

Баланс (Форма № 1) станом на 31.12.2024 року			
Актив	Код	На початок року, тис.грн	На кінець року, тис.грн
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	501	432
Первісна вартість	1001	1457	1457
Накопичена амортизація	1002	956	1025
Незавершені капітальні інвестиції	1005	18284	11215
Основні засоби	1010	1755738	1748498
Первісна вартість	1011	17990209	18143025
Знос	1012	16234471	16394527
Інвестиційна нерухомість	1015	0	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	0	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	0	-
Довгострокові біологічні активи	1020	39103	50186
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	39156	50239
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	53	53
Довгострокові фінансові інвестиції:			
Які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	36761	36761
Інші фінансові інвестиції	1035	0	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	7663	4709
Відстрочені податкові активи	1045	0	-
Гудвіл	1050	0	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	-
Інші необоротні активи	1090	0	-
Усього за розділом I "Необоротні активи"	1095	1858050	1851801

II. Оборотні активи			
Запаси	1100	982861	1054233
Виробничі запаси	1101	174624	148070
Незавершене виробництво	1102	139981	160111
Готова продукція	1103	654754	741639
Товари	1104	13502	4413
Поточні біологічні активи	1110	108519	169417
Депозити перестрахування	1115	0	-
Векселі одержані	1120	0	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	6902	75602
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
За виданими авансами	1130	19536	22380
З бюджетом	1135	3155	16884
У тому числі з податку на прибуток	1136	0	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	1579	364
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	11363	28972
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	184688	16167
Готівка	1166	57	40
Рахунки в банках	1167	184631	16127
Витрати майбутніх періодів	1170	124	305
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	-
у тому числі:			
Резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	-
Резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	-
Резервах незароблених премій	1183	0	-
Інших страхових резервах	1184	0	-
Інші оборотні активи	1190	5721	29

Усього за розділом II "Оборотні активи"	1195	1324448	1384353
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	2308	1305
Баланс (Усього активів)	1300	3184806	3237459
Пасив	Код	На початок року, тис.грн	На кінець року, тис.грн
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3128	3128
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	-
Капітал у дооцінках	1405	792812	791469
Додатковий капітал	1410	0	-
Емісійний дохід	1411	0	-
Накопичені курсові різниці	1412	0	-
Резервний капітал	1415	0	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1301321	1298435
Неоплачений капітал	1425	0	-
Вилучений капітал	1430	0	-
Інші резерви	1435	0	-
Усього за розділом I "Власний капітал"	1495	2097261	2093032
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	-
Пенсійні зобов'язання	1505	0	-
Довгострокові кредити банків	1510	102505	198771
Інші довгострокові зобов'язання	1515	478332	477801
Довгострокові забезпечення	1520	0	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	-
Цільове фінансування	1525	0	-
Благодійна допомога	1526	0	-
Страхові резерви	1530	0	-
у тому числі:			

Резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	-
Резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	-
Резерв незароблених премій	1533	0	-
Інші страхові резерви	1534	0	-
Інвестиційні контракти	1535	0	-
Призовий фонд	1540	0	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	-
Усього за розділом II "Довгострокові зобов'язання і забезпечення"	1595	580837	676572
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	211112	77862
Векселі видані	1605	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
Довгостроковими зобов'язаннями	1610	186859	318752
Товари, роботи, послуги	1615	56707	38768
Розрахунками з бюджетом	1620	2697	4176
У тому числі з податку на прибуток	1621	0	-
Розрахунками зі страхування	1625	58	1369
Розрахунками з оплати праці	1630	314	4697
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	26970	712
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	0	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	-
Поточні забезпечення	1660	21747	21314
Доходи майбутніх періодів	1665	0	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	-
Інші поточні зобов'язання	1690	244	205
Усього за розділом III "Поточні зобов'язання і забезпечення"	1695	506708	467855
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	-

Баланс (Усього пасивів)	1900	3184806	3237459

Звіт про фінансові результати (Форма № 2) за 2024 рік

Фінансові результати

Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн	За попередній рік, тис.грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1495345	1580501
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	0
Премії підписані, валова сума	2011	-	0
Премії, передані у перестрахування	2012	-	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених	2014	-	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	1296076	1318903
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	0
Валовий:			
Прибуток	2090	199269	261598
Збиток	2095	-	-
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	0
Інші операційні доходи	2120	291150	92052
у тому числі:			
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	14274	874
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	260873	73196
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	0
Адміністративні витрати	2130	54604	45976
Витрати на збут	2150	19790	17093
Інші операційні витрати	2180	157656	69291
у тому числі:			
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	-	10729

Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	113998	18492
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
Прибуток	2190	258369	221290
Збиток	2195	-	-
Дохід від участі в капіталі	2200	-	0
Інші фінансові доходи	2220	16774	15708
Інші доходи	2240	274	6
у тому числі:			
Дохід від благодійної допомоги	2241	-	0
Фінансові витрати	2250	190563	163500
Втрати від участі в капіталі	2255	-	0
Інші витрати	2270	1136	2462
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
Прибуток	2290	83718	71042
Збиток	2295	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	0
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	0
Чистий фінансовий результат:			
Прибуток	2350	83718	71042
Збиток	2355	-	-

Сукупний дохід

Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн	За попередній рік, тис.грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	0
Накопичені курсові різниці	2410	-	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	0
Інший сукупний дохід	2445	-	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0

Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід	2465	83718	71042

Елементи операційних витрат

Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн	За попередній рік, тис.грн
Матеріальні затрати	2500	1005941	754479
Витрати на оплату праці	2505	254433	228020
Відрахування на соціальні заходи	2510	46269	44901
Амортизація	2515	167575	155317
Інші операційні витрати	2520	180130	195427
Разом	2550	1654348	1378144

Розрахунок показників прибутковості акцій

Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн	За попередній рік, тис.грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	0

Додаток Г. Фінансова звітність 2023 року ТОВ «АГРОКОМПЛЕКС “ЗЕЛЕНА ДОЛИНА”»

Баланс (Форма № 1) станом на 31.12.2023 року

Актив	Код	На початок року, тис.грн	На кінець року, тис.грн
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	570	501
Первісна вартість	1001	1457	1457
Накопичена амортизація	1002	887	956
Незавершені капітальні інвестиції	1005	91438	18284
Основні засоби	1010	1740157	1755738
Первісна вартість	1011	17849168	17990209
Знос	1012	16109011	16234471
Інвестиційна нерухомість	1015	0	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	0	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	0	-
Довгострокові біологічні активи	1020	42455	39103
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	42532	39156
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	77	53
Довгострокові фінансові інвестиції:			
Які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	36761	36761
Інші фінансові інвестиції	1035	0	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	6934	7663
Відстрочені податкові активи	1045	0	-
Гудвіл	1050	0	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	-
Інші необоротні активи	1090	0	-
Усього за розділом I "Необоротні активи"	1095	1918315	1858050
II. Оборотні активи			

Запаси	1100	900751	982861
Виробничі запаси	1101	134239	174624
Незавершене виробництво	1102	119008	139981
Готова продукція	1103	639889	654754
Товари	1104	7615	13502
Поточні біологічні активи	1110	120151	108519
Депозити перестрахування	1115	0	-
Векселі одержані	1120	0	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	7272	6902
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
За виданими авансами	1130	29124	19536
З бюджетом	1135	0	3155
У тому числі з податку на прибуток	1136	0	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	0	1579
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	8546	11363
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	64698	184688
Готівка	1166	40	57
Рахунки в банках	1167	64658	184631
Витрати майбутніх періодів	1170	19	124
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	-
у тому числі:			
Резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	-
Резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	-
Резервах незароблених премій	1183	0	-
Інших страхових резервах	1184	0	-
Інші оборотні активи	1190	5884	5721
Усього за розділом II "Оборотні активи"	1195	1136445	1324448

III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	2308	2308
Баланс (Усього активів)	1300	3057068	3184806

Пасив	Код	На початок року, тис.грн	На кінець року, тис.грн
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3128	3128
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	-
Капітал у дооцінках	1405	793142	792812
Додатковий капітал	1410	3904	-
Емісійний дохід	1411	0	-
Накопичені курсові різниці	1412	0	-
Резервний капітал	1415	782	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1221972	1301321
Неоплачений капітал	1425	0	-
Вилучений капітал	1430	0	-
Інші резерви	1435	0	-
Усього за розділом I "Власний капітал"	1495	2022928	2097261
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	-
Пенсійні зобов'язання	1505	0	-
Довгострокові кредити банків	1510	0	102505
Інші довгострокові зобов'язання	1515	496550	478332
Довгострокові забезпечення	1520	0	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	-
Цільове фінансування	1525	0	-
Благодійна допомога	1526	0	-
Страхові резерви	1530	0	-
у тому числі:			
Резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	-

Резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	-
Резерв незароблених премій	1533	0	-
Інші страхові резерви	1534	0	-
Інвестиційні контракти	1535	0	-
Призовий фонд	1540	0	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	-
Усього за розділом II "Довгострокові зобов'язання і забезпечення"	1595	496550	580837
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	249077	211112
Векселі видані	1605	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
Довгостроковими зобов'язаннями	1610	168581	186859
Товари, роботи, послуги	1615	48749	56707
Розрахунками з бюджетом	1620	13650	2697
У тому числі з податку на прибуток	1621	0	-
Розрахунками зі страхування	1625	2292	58
Розрахунками з оплати праці	1630	8447	314
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	22129	26970
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	3289	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	-
Поточні забезпечення	1660	20910	21747
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	-
Інші поточні зобов'язання	1690	466	244
Усього за розділом III "Поточні зобов'язання і забезпечення"	1695	537590	506708
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	-
Баланс (Усього пасивів)	1900	3057068	3184806

Звіт про фінансові результати (Форма № 2) за 2023 рік			
Фінансові результати			
Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн	За попередній рік, тис.грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1580501	1273203
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	0
Премії підписані, валова сума	2011	-	0
Премії, передані у перестрахування	2012	-	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених	2014	-	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	1318903	1028483
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	0
Валовий:			
Прибуток	2090	261598	244720
Збиток	2095	-	-
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	0
Інші операційні доходи	2120	92052	83401
у тому числі:			
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	874	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	73196	69147
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	0
Адміністративні витрати	2130	45976	47807
Витрати на збут	2150	17093	11765
Інші операційні витрати	2180	69291	83772
у тому числі:			
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	10729	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	18492	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:			

Прибуток	2190	221290	184777
Збиток	2195	-	-
Дохід від участі в капіталі	2200	-	0
Інші фінансові доходи	2220	15708	5600
Інші доходи	2240	6	3500
у тому числі:			
Дохід від благодійної допомоги	2241	-	0
Фінансові витрати	2250	163500	172749
Втрати від участі в капіталі	2255	-	0
Інші витрати	2270	2462	12440
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
Прибуток	2290	71042	8688
Збиток	2295	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	0
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	0
Чистий фінансовий результат:			
Прибуток	2350	71042	8688
Збиток	2355	-	-
Сукупний дохід			
Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн	За попередній рік, тис.грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	309204
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	0
Накопичені курсові різниці	2410	-	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	0
Інший сукупний дохід	2445	-	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	309204
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	309204

Сукупний дохід	2465	71042	317892
Елементи операційних витрат			
Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн	За попередній рік, тис.грн
Матеріальні затрати	2500	754479	621583
Витрати на оплату праці	2505	228020	224246
Відрахування на соціальні заходи	2510	44901	44184
Амортизація	2515	155317	124880
Інші операційні витрати	2520	195427	163237
Разом	2550	1378144	1178130
Розрахунок показників прибутковості акцій			
Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн	За попередній рік, тис.грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	0